

**T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TRB1 BÖLGESİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MALİ
TABLO VE FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Aysun SANDAL

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zülkif YALÇIN**

TUNCELİ – 2021

T.C.
MUNZUR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TRB1 BÖLGESİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MALİ
TABLO VE FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN
BELİRLENMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

Aysun SANDAL
(19120320)

YÜKSEK LİSANS TEZİ
İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zülkif YALÇIN

TUNCELİ – 2021

27/12/2021

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İmza

Aysun SANDAL

Danışman

Dr.Öğr. Üyesi Zülkif YALÇIN

TEŞEKKÜR

Tez çalışma sürecim boyunca akademik yolda bana ışık tutarak tecrübelerini aktaran ve yüksek lisansımın her aşamasında desteğini hissettiğim değerli danışman hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Zülkif YALÇIN'a, lisans eğitimimde danışmanım olarak yüksek lisans sürecine atılmam konusunda yüreklendiren ve anket çalışmamın uygulanması noktasında kıymetli zamanından fedakarlık ederek yardım eden İnönü Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden Doç. Dr. Ahmet Fethi DURMUŞ'a, akademik yolda yürüme şevki kazandırarak kafamda açtığı sekmelerin yeni ufuklara ulaşmasını sağlayan TÜBİTAK'ta Bilimsel Programlar Başuzmanı olarak görev yapan Dr. Erkan TİRYAKİ'ye, yoğun iş tempolarına rağmen anket çalışmama katılım sağlayarak göstermiş oldukları ilgiden dolayı muhasebe meslek mensuplarına , hayatım boyunca varlıklarının eşsizliğini ve yanımda olduklarının eminliğini hissetmeme neden olacak güzel duygular yaşatan sevgili annem ve babama teşekkürü bir borç bilirim.

Aysun SANDAL
TUNCELİ-2021

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	I
TEŞEKKÜR.....	II
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar LİSTESİ	V
KISALTMALAR.....	VII
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
1.GİRİŞ.....	1
2.FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI	3
2.1.Finansal Okuryazarlık Kavramının Önemi.....	4
2.2.Finansal Okuryazarlık Kavramının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Önemi ...	6
3. LİTERATÜR TARAMASI.....	8
4. MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİ	13
4.1. Mali Tablo Okuryazarlığının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Önemi	14
4.2. Mali Tablolar	15
4.3. Mali Tablo Okuryazarlığının Kullanıcılar Açısından Önemi	19
5. TRB1 BÖLGESİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MALİ TABLO VE FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK YAPILAN ARAŞTIRMA	21
5.1. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi	21
5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	22
5.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	22
5.4. Araştırmanın Özel Hipotezleri	23
6. BULGULAR	25
6.1. Tunceli İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler ..	25
6.2. Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans.....	28
6.2.1. Bireysel bankacılık	29
6.2.2 Emeklilik ve sigortacılık.....	29
6.2.3. Yatırım.....	30
6.2.4. Vergi ve mevzuat.....	30
6.2.5. Mali tablolar genel bilgiler	31
6.2.6. Mali tablolar özel bilgiler	31
6.3. Tunceli İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki	33
6.4. Bingöl İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler....	37
6.4.1.Temel düzeyde ekonomi ve finans	41
6.4.2. Bireysel bankacılık	41
6.4.3. Emeklilik ve sigortacılık.....	42
6.4.4. Yatırım.....	42
6.4.5. Vergi ve mevzuat.....	43
6.4.6. Mali tablolar genel bilgiler	43
6.4.7. Mali tablolar özel bilgiler	44
6.5. Bingöl İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki.....	45
6.6.Elazığ İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler	49
6.6.1. Temel düzeyde ekonomi ve finans	53

6.6.2. Bireysel bankacılık	53
6.6.3. Emeklilik ve sigortacılık.....	54
6.6.4. Yatırım.....	54
6.6.5. Vergi ve mevzuat.....	55
6.6.6. Mali tablolar genel bilgiler	55
6.6.7. Mali tablolar özel bilgiler	56
6.7. Elazığ İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki.....	58
6.8.Malatya İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler ..	62
6.8.1. Temel düzeyde ekonomi ve finans	65
6.8.2.Bireysel bankacılık	66
6.8.3. Emeklilik ve sigortacılık.....	67
6.8.4. Yatırım.....	67
6.8.10. Vergi ve mevzuat.....	68
6.8.11. Mali tablolar genel bilgiler	68
6.8.12. Mali tablolar özel bilgiler	69
6.8.13. Genel hipotezler.....	75
7. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER	82
8. KAYNAKÇA.....	86
ÖZGEÇMİŞ	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 6.1. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri.....	25
Tablo 6.2. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler.....	26
Tablo 6.3. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu.....	32
Tablo 6.4. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	33
Tablo 6.5. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	33
Tablo 6.6. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	34
Tablo 6.7. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	34
Tablo 6.8. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	35
Tablo 6.9. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	35
Tablo 6.10. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	36
Tablo 6.11. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	36
Tablo 6.12. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri.....	37
Tablo 6.13. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler.....	38
Tablo 6.14. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu.....	44
Tablo 6.15. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	45
Tablo 6.16. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	46
Tablo 6.17. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	46
Tablo 6.18. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	47
Tablo 6.19. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	47
Tablo 6.20. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	48
Tablo 6.21. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	48
Tablo 6.22. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	49
Tablo 6.24. Elazığ ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler.....	50
Tablo 6.25. Elazığ ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu.....	57
Tablo 6.26. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	58
Tablo 6.27. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	58

Tablo 6.28. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	59
Tablo 6.29. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	59
Tablo 6.30. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	60
Tablo 6.31. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	60
Tablo 6.32. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	61
Tablo 6.33. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	61
Tablo 6.34. Malatya ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri.....	62
Tablo 6.35. Malatya ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler.....	63
Tablo 6.36. Malatya ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu.....	70
Tablo 6.37. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	71
Tablo 6.38. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	71
Tablo 6.39. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	72
Tablo 6.40. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları.....	72
Tablo 6.41. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	73
Tablo 6.42. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	73
Tablo 6.43. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	74
Tablo 6.44. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	74
Tablo 6.45. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin demografik özellikleri	75
Tablo 6.46. İllere göre mali müşavirlerin finansal okuryazarlık ve alt ölçeklerindeki başarı düzeylerinin karşılaştırılması.....	76
Tablo 6.47. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin genel başarı durumu	78
Tablo 6.48. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin internet bankacılığı kullanımları açısından farklılıkları	79
Tablo 6.49. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin kredi kartı kullanımları açısından farklılıkları	79
Tablo 6.50. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin bireysel emeklilik kullanımları açısından farklılıkları	80
Tablo 6.51. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin meslekleri açısından farklılıkları	80
Tablo 6.52. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları	81
Tablo 6.53. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin yaşları açısından farklılıkları	81

KISALTMALAR

SMMM:	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
YMM:	Yeminli Mali Müşavir
TÜRMOB:	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği

ÖZET

Globalleşen dünya ekonomisine ayak uydurmak adına finans kavramına olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Finans ile ilgili terimlere hâkim olup bu terimlerin kullanım alanlarındaki etkilerini analiz edebilme kabiliyeti finansal okuryazar olmaktan geçmektedir. Finansal işlemler ve olaylar neticesinde oluşan mali tablolar ise işletmelerin mali durumu hakkında fikir edinmemize yardımcı olacaktır. İşletmelerin ekonomik durumunu özetleyen mali tabloları yorumlamak için ise mali tablo okuryazarlığına gereksinim duyulmaktadır. Dolayısıyla finansal okuryazarlık ve mali tablo okuryazarlığı farklı terimler gibi görünse de birbirlerinin tamamlayıcısı durumundadırlar. Öte yandan ticari yaşamın içinde yer alan, devlet ile mükellefleri arasında köprü görevi gören muhasebe meslek mensuplarının finansal donanımlarının üst düzeyde olması adeta zorunluluk olarak görülmektedir. Hissedarlar, yatırımcılar, yöneticiler, bankalar ve devlet gibi birçok kesimi kapsayarak verecekleri kararlarda yol gösterici olan muhasebe meslek mensupları geniş kitlelere hitap etmektedir. Meslekleri gereği finansal farkındalıkla oluşturmuş oldukları mali tabloların işletmeler açısından ifade ettiği anlamların doğru şekilde tahlil edilmesi oldukça önem arz etmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışma ile birlikte; mali müşavirlerin, finans ve mali tablolar hakkında bilgi dağarcıklarında yer alan kuramların doğru şekilleriyle yüzleşmeleri açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir. Oluşan finansal bilinçle kendilerini güncelleyerek hem vermiş oldukları hizmetin kalitesini hem de toplumsal refahın artmasını sağlamış olacaklardır. Çalışmamızın amacı; Tunceli, Elazığ, Bingöl, Malatya illerinde bulunan meslek mensuplarının mali tablo ve finansal okuryazarlık düzeylerini karşılaştırarak okuryazarlık düzeylerinin saptanmasını sağlamaktır. Muhasebe meslek mensuplarına demografik, finansal ve mali tablolar hakkında sorular içeren anket çalışması yapılmıştır. Çalışmamız S.P.S.S. paket programında analiz edilmiş olup çoktan seçmeli soruları içermektedir. Araştırma kısıtımız olan illerde yapılan anket çalışması yüz yüze ve pandemi nedeniyle online olarak yapılmıştır. İşlerinin yoğunluğunu sebep göstererek anket çalışmasına katılımdan kaçınılmasına rağmen 200 mali müşavire ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda mali tablo ve finansal okuryazarlık düzeyleri ortalamanın üzerinde yüksek seviyelerde seyretmektedir. Bu çalışmanın daha önce TRB1 bölgesinde hiç yapılmamış olmasına dikkat çekilerek bilimsel çalışmalara katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Mali Tablo Okuryazarlığı, Muhasebe Meslek Mensubu

ABSTRACT

A Study to determine the financial literacy levels of accounting professionals of the TRB1 region

In order to keep up with the globalizing world economy, the interest in the concept of finance is increasing continuously. Financial literacy is defined as the ability to master the terms related to finance and analyze the effects of these terms in their usage areas.

The financial statements are formed as an output of financial transactions and events and they help us to get an idea about the financial situation of the enterprises.

Financial statement literacy is needed to interpret financial statements that summarize the economic status of enterprises. Therefore, financial literacy and financial statement literacy may seem like different terms but they are complementary to each other.

Besides, the professional proficiency of accounting professionals should be at high level because they act as a bridge between the state and its taxpayers and they are an important partner of the commercial life. Accountants are in touch with many group of people such as shareholders, investors, managers, officials of banks and the governments, so they are guiding many decision makers. So, It is very important to be able to analyze the financial statements of enterprises which are created with financial literacy due to the accounting profession.

In this context, this study emphasizes that it is very important for financial advisors to agree with the forms of theories about the finance and financial statements. As a result of obtained financial awareness, accountants would update their level of knowledge, improve their service quality and contribute to the welfare of the society.

The aim of this study is to determine and compare the financial literacy levels and financial statements of accounting professionals operating in the provinces of Elazığ, Tunceli, Bingöl and Malatya in the TRB1 region. A survey was conducted with accountant professionals, including questions about demographics, finance and financial statements. The survey includes multiple choice questions and the results has been analyzed with the S.P.S.S. package program. The survey has been conducted face-to-face and online in some provinces due to the pandemic. Totally 200 accountant professionals are participated and contributed to the study. As a result of the study, it has been determined that the financial statement and financial literacy levels are above the average in the region. This study is considered to have contributions to the scientific area because of its outputs and this is the first time such a research is conducted in the TR1 region.

Keywords: Financial Literacy, Financial Statement Literacy, Professional Accountant

1. GİRİŞ

Dünya çapında tüm ülkelerde ekonomi, kalkınabilmenin en büyük göstergesi olmuştur. Ülkelerin ekonomik yapıları; refah seviyelerini, üretim yapabilme güçlerini, ticaret ağlarını, iktisadi kıymetlerini yönlendirme biçimlerini vb. gibi birçok finansal konuda ilgililerini bilgilendirmektedir. Bu işaretlerin tümü o ülkelerin güçlü veya zayıf bir ekonomi yapısına sahip olup olmadığı hakkında da fikir sahibi olmamıza yardımcı olmaktadır. Ancak ekonomi kavramı finansal parçaların birleşiminden meydana gelen tümevarım noktasıdır. Dolayısıyla ekonomiyi var eden parçaların ilmek ilmek işlenmesine dikkat çekilerek doğru zamanda yapılan hamlelerin oluşumları değer kazanmaktadır. Bu hamlelerin yapılmasında yol gösterici olan çeşitli kurum ve kuruluşlar, politikacılar, akademisyenler ve daha bir çok meslek kolu yer almakla birlikte YMM ve SMMM'ler de büyük bir oranda etki alanına sahiptir. Meslekleri itibariyle ekonomik döngü içinde yer alan gerçek veya tüzel kişilerin finans ve muhasebe ile ilgili işlerini yürütmeleri neticesinde devletin kurumlarına karşı sorumluluklarını yerine getirmeleri etki alanlarının büyüklüğünü de vurgulamaktadır. Muhasebe meslek mensupları yaptıkları finansal işlemleri muhasebe ile bütünleştirerek mali tablolar oluşturup bu tabloları da gerektiği takdirde kamuoyuyla paylaşırlar. Sunulan bu mali tablolar objektif ve doğru bilgileri barındırmalıdır. Yani mesleki ahlaka uygun bir şekilde sunulmasının yanı sıra gerçek rakamların ve hesapların yer alması gerekmektedir. Söz konusu bu durumun gerçekleşebilmesi için muhasebe meslek mensuplarının finansal ve mali tablo okuryazarı olması gerekmektedir. Finansal ve mali tablo okuryazarlığına sahip olan mali müşavirler, gerçekleştirdikleri tüm işlemlerde kullandıkları hesapların ve terimlerin ne anlam ifade ettiğinin farkında olarak görevlerini ifa etmiş olurlar. Mükelleflerinin gelecekte karşılaşacakları kar elde etme pozisyonlarını ve risklerini önceden öngörüp bilgilendirme yaparak finansal bilinç kazanmalarına da yardımcı olmuş olacaktırlar. Finansal bilinçle hareket eden mükelleflerin ekonomik piyasaya etkileri de pozitif olacaktır. Finansal ve mali tablo okuryazarlığı bu bağlamda toplumsal refahın artmasına da katkı sağlamış olacaktır.

Çalışmamızın amacı yukarıda sözü edildiği gibi ekonomik hayatta aktif rolü bulunan muhasebe meslek mensuplarının finansal ve mali tablo okuryazarlığını test edip eksik taraflarının fark edilmesini sağlayarak finansal ve mali tablo okuryazarlık

düzeylerinin arttırılması konusunda onları bilinçlendirmektir. Dört ilde bulunan YMM ve SMMM'lerin finansal ve mali tablo okuryazarlık seviyeleri tespit edilmiştir.

Yapılmış olan bu çalışmada TRB1 bölgesi (Tunceli, Elazığ, Bingöl, Malatya) illerinde bulunan mali müşavirlerin finansal ve mali tablo okuryazarlık düzeylerini karşılaştırmak ve belirlemek amacımızı oluşturmaktadır. Anket çalışmasıyla 200 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmıştır.

Çalışmada muhasebe meslek mensuplarının, emeklilik ve sigortacılık, temel düzeyde ekonomi - finans, yatırım, bireysel bankacılık, vergi ve mevzuat, mali tablolar genel-özel bilgiler konularında finansal ve mali tablolar özelinde bilgi düzeyleri ölçülmeye çalışılmıştır. Finansal okuryazarlık ve mali tablo okuryazarlığı ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiler saptanmaya çalışılarak anlamlı ilişkiler içinde olup olmadıkları araştırılmıştır.

Bu çalışma ile finans ve mali tablolar hakkında yapılacak olan çalışmalara kaynaklık etmesi umulmaktadır. Daha sonra yapılacak olan çalışmaların literatür kısımlarına destek sağlanması öngörülmektedir.

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK KAVRAMI

Finansal okuryazarlık kavramı, bireylerin en temel ihtiyaçlarını karşılarken bile içinde bulundukları koşullarda kullanmaları gereken bir bilgi birikimidir. İhtiyaçları doğrultusunda belirlenen finansal kaynakların alternatif seçeneklerini karşılaştırarak kendileri için maksimum karı elde edecek şekilde doğru karar vermeleri finansal okuryazar olmakla mümkün olabilmektedir. Vereceğimiz bu kararlarda gözetmemiz gereken öncelikle gelir ve gider dengesini sağlayabilmektir. İçinde yaşadığımız dünya düzeninde tüketim alışkanlıkları giderek artmaktadır. Ancak gelirimizin bir limitinin olduğunun farkındalığıyla bu dengeyi korumak için önlemler almalıyız. Örneğin; gelir-gider listesi hazırlayarak giderlerimizi açık bir şekilde hesaplayıp ihtiyaç sırasına göre harcama yapmak bu dengeyi korumak için bir seçenek olabilir. Fakat ihtiyaçlarımız çok çeşitli olduğundan ve bunları ötelememiz o dönem için mümkün olmadığından gider ayağımız gelir ayağımızdan daha fazla yer tutabilir. Bu durumda ise en çok başvurduğumuz yol kredi kartı kullanmak ya da kredi çekmektir. O an için bize kurtarıcı olarak gelse de sonrasında ödeyeceğimiz faizin daha olumsuz sonuçlara neden olacağını bilmemiz finansal okur yazarlık bilinci elde etmekle oluşmaktadır. Ne pahasına olursa olsun varlık sahibi olabilmek ya da ödeyemeyeceğimiz yüklerin altına girebilmek finansal okuryazarlığın eksikliğinin belirtisidir. Türkiye’de 2020 yılında 24 milyon kişinin kredi kartı kullandığı istatistiksel verilerle açıklanmıştır. Takribi elli yedi milyonu kapsayan on sekiz yaş ve üzerinde olan nüfusun %42’sinin bir veya daha fazla kredi kartı kullandığı da veriler arasında yer almaktadır ([URL-1,2021](#)). Bu verilerden anlaşılacağı üzere bireylerin büyük bir çoğunluğu finansal döngüde yer edinmiştir. Bu nedenle çocuklarımızdan başlayarak bu süreci doğru bir şekilde yönetebilmek ve bu sürecin içerisinde harcamaları ihtiyaç duyulan alanlara yönlendirebilmek önem teşkil etmektedir.

Eğer elde ettiğimiz kazançlar söz konusu harcamalarımızı aşıyorsa bu durumda gelirimizi tasarruf etmeye yönlendirmemiz gerekmektedir. Çalışabildiğimiz yaşlar genellikle daha genç olduğumuz yaşlardır. Çünkü yaş aldıkça performansımızın düşmesiyle aynı seviyede çalışamayabiliriz. Genç yaşlarda kazandığımız paraları çeşitli birikim kanallarına aktarmak geleceğimize yatırım yapmaktadır. İşletmeler açısından baktığımızda da bu durum söz konusudur. İşletmeler kar elde ettiği dönemlerinde sağladıkları gelirleri tasarruf ederek ve bu tasarrufları doğru şekilde değerlendirerek gelecek dönemlerinde karşılaşacağı riskleri bugünden azaltmış veya tamamen ortadan

kaldırılmış olur. Dünya genelinde yaşanan pandemi nedeni ile işletmelerin aktif olarak çalışamaması tasarrufun önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. İşletmeler ya geçmiş dönemlerinde elde ettiği kazançlarını ya da borçlanma yoluna başvurarak yaşadıkları zor zamanları atlarmaya çalışmışlardır.

Finansal okuryazar olabilmek için finansal terminolojiye de hâkim olmamız gerekmektedir. Türkiye'nin gerçek gündeminin ekonomi olmasından kaynaklı her yerde karşımıza çıkan hayat pahalılığı, enflasyon, paranın satın alma gücü, faiz, komisyon, ÜFE, TÜFE gibi finansla ilgili hayatımızı etkileyen ve hayatımızın içerisinde yer alan kavramları bilmemiz doğru finansal kararlara yönelmemiz açısından oldukça önemlidir. Günümüz teknolojisinde bilgiye ulaşmanın çeşitli yolları vardır. Televizyonda farklı ekonomi kanalları ve programları yer alırken internette de ekonomi ile ilgili ulaşabileceğimiz kaynaklar yer almaktadır. Dolayısıyla bu terimlere hâkim olup sorgulaya bilici ve yeri geldiğinde bu terimlerin ne anlama geldiğinin farkındalığıyla hesabımızı yapma bilincinin oluşması oldukça önem arz etmektedir.

2.1. Finansal Okuryazarlık Kavramının Önemi

Finansal okuryazarlık kavramını en genelleyici haliyle ifade edersek; fertlerin yaşamlarının akışında yer alan finansal kaynakların seçeneklerini kıyaslayarak ulaştıkları veriler ışığında doğru sonuçlara yönelmeleridir. Bu sonuçlar doğrultusunda kişiler istese de istemese de finansal dönüşümün içinde yer almış olurlar. Yani döngünün bir parçası olan fertler karşımıza işletmeci, tüketici, yatırımcı vb. olarak çıkmaktadır. Bu yüzden finansal materyaller ve terimler ile ilgili yetkin olabilecek şekilde bilgiye sahip olarak toplumsal farkındalığın artmasına yardımcı olmaları hususu üzerinde durulan bir konu olmuştur (Dağdelen, 2017).

Yeni dünya düzeninde evrenselliğin ön planda olması, finansal piyasaların geniş bir alana yayılmasına neden olmuştur ve finansal araçlardan yararlanmak daha karışık bir hale gelmiştir. Kişiler finansal kararlar verirken birincil amaçları kendi tasarrufları olsa da geniş açıdan bakıldığında sermaye ve finans piyasalarını da etkilemiş olurlar. Bireyler gündelik hayatlarında yaptıkları ödemeler, banka kanalıyla yaptıkları mevduat hesaplarına para aktarımları, yabancı paralı işlemler, kredi ve banka kartı kullanımları, alışverişler, borç ödemeleri gibi işlemlerde finansal kararlar alırlar. Bu işlemleri yapan bireylerin minimum maliyete katlanarak tasarruf etmeyi öncelikli hedefleri haline getirmeleri finansal

okuryazar olmakla ilişkilendirilir. Gelecek planları için atılan adımlarda bugünün etkisinin yadsınamaz olduğunun bilinciyle bilgi yeterliliğine sahip olarak akılcı davranışlar sergilenmelidir. Bu şekilde finansal risklerin tedbirlerini almak ve maddi zararlardan kendimizi korumak yerinde alınmış mali kararlar ile olasıdır (Er ve Taylan, 2017).

Finansal anlamdaki bilgisizlik özellikle belirli yaş grupları için tehlike oranlarını artırmaktadır. Yaş ilerledikçe bireylerin gelişen teknolojiye ayak uyduramaması ancak finansal kararlar alma konusunda da mecburiyetlerinin olması nedeniyle dikkatli davranmaları önem teşkil etmektedir. Örneklendirecek olursak yaşlıların ATM kullanma konusundaki deneyimsizlikleri onları hiç tanımadıkları insanlardan yardım istemeye sevk ederek mevcut paralarının çalınması sonucunu doğurmaktadır. Yine artan dolandırıcılık olaylarında hedef kitle olarak finansal tecrübesizliği yüksek olan kişiler bilhassa tercih edilmektedir. Kadınların finansal sorumluluk almayarak bu konular için yapılması gereken işlemleri eşlerinin yönetimine bırakmaları risk çeşitlendirmesinin düşük seviyelerde olmasını da beraberinde getirmektedir. Eşlerinin vefatlarından sonra sorumluluğunu ilk kez aldıkları finansal yükler ile baş başa kalan kadınlar ciddi anlamda zorluklar yaşamaktadır (Lusardi, 2008).

Özetleyecek olursak bireyleri finansal okuryazar olarak kabul etmemiz için aşağıda yer alan maddeler hakkında bilgi sahibi olmaları ve sıralanan yetenekleri benimsemeleri gerekmektedir:

- Finansal kuruluşlar ve finansal düzenin işleme biçimi ile alakalı farkındalığa sahip olabilmek,
- Likit varlıklarımızın yönetimini üstlenmek,
- Kaynaklarımızı imtiyazlarımız doğrultusunda değerlendirmek,
- Gelir-gider eşitliğini sağlamak,
- Bütçemizi ihtiyaçlarımızı esas alarak hazırlamak,
- Başımıza beklenmedik olayların gelebileceği durumlar için rezerv oluşturabilmek,
- Kredi kullanımı ve kredi ödeme seçeneklerini istişare edebilmek,
- Kredi kartlarını bilinçli kullanmak,
- Finansal terimlerin ne ifade ettiğini bilmek,
- Finansal kavramların matematiksel boyutlarını doğru hesaplayabilmek,
- Konut ihtiyacının karşılanmasında satın alma ve kiracı olma gibi alternatifleri finansal açıdan kıyas yaparak değerlendirmek,

- Finansal riskleri algılayıp bu süreci yönetebilmek,
- Alınan finansal risklerin oranının arttığını gözlemlediğimiz anda gerekirse devredebilmek,
- Yapacağımız yatırımları risk-getiri çerçevesinde değerleyebilmek,
- Temel yatırım araçlarını kullanırken yasal dayanağının olup olmadığını bilmek,
- Verdiğimiz tüm finansal kararlarda hak ve sorumluklarımızın neler olduğunu bilinciyle hareket etmek,
- Emeklilik zamanlarımızı geleceği öngörerek planlamak,
- Bireysel emeklilik hesabımızı yönetebilmek,
- Ölüm, sakatlık, iş kazası gibi durumlar için finansal güvenlik tedbirlerini alabilmek,
- Lüks harcamalardan kaçınarak tasarrufa yönelebilmek,
- Tüketimlerimizi abartmadan israf etmekten kaçınmak,
- Tasarruflarımızı yönlendirdiğimiz alanların güncelliğini sorgulamak,
- Farklı finansal kaynakların kıyaslamasını yaparak teknolojinin gerisinde kalmamak,
- Kendimizi güvence altına almak için yaptırdığımız sigorta, kasko gibi uygulamalarda faydalanacağımız durumlar ile ilgili fikir sahibi olabilmek,
- Tüketici haklarımızın neler olduğunu bilip tüketici hakem heyeti gibi gerektiğinde finansal haklarımızı koruyacağımız kuruluşların varlığından haberdar olmak.

2.2. Finansal Okuryazarlık Kavramının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Önemi

Ülkenin ekonomik döngüsünde yer alan işletmeler faaliyet alanlarına göre çeşitli iş kollarına ayrılırlar. Hangi iş kolunda oldukları fark etmeksizin kar amacı güderek işlerinin devamlılığını sağlamak temel gayelerini oluşturmaktadır. Bu amacın gerçekleşmesi için sermaye, iş gücü, elde edilen gelirlerin doğru kullanım alanlarına aktarılması, oluşan giderlerin minimuma indirgenmesi gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır. Ancak işletme sahipleri yüksek düzeyde finansal bilgi birikimine sahip olmayabilirler. Bu nedenle işverenler, muhasebe meslek mensuplarına danışarak gerek duyduğu konularda danışmanlık almaktadırlar. Sadece danışmanlıkla sınırlı kalmayıp işletmenin finans ve

muhasebe departmanlarını ilgilendiren her türlü işlemi öncelikle kamu yararını gözeterek daha sonra mükellefinin yararına olacak biçimde gerçekleştirmektedir (Özyürek, 2012).

Devlet ile mükellef arasında adeta köprü görevi gören mali müşavirler, vazifelerini icra ederken mükelleflerinin talep ettiği finansal gereksinimlere karşılık vermektedirler. Ancak bu ihtiyaçları karşılamak amacıyla muhasebe bilgisiyle birlikte finansal terimler hakkında da tatmin edici düzeyde finansal bilgi donanımlarının olması gerekmektedir. Finansal piyasaların ve terimlerin anlamlarını yorumlama becerilerini geliştirmiş muhasebe meslek mensuplarının finansal okuryazarlık hâkimiyeti de yüksek olduğu için mükelleflerini doğru yönlendirebilmektedirler. Aksi takdirde bireyler ve işletmelerin yanlış finansal karar ve davranışları öncelikle kendi içlerinde oluşturdukları mali güçlerine daha sonrasında makroekonomiye zarar verecektir (Dağdelen, 2017).

Muhasebe meslek mensuplarının finansal okuryazar olabilme şartlarını taşımaları için finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Gündelik çalışma hayatlarında sık sık karşılaştıkları bu finansal kavramların ne anlam ifade ettiğinin bilincinde olmalı ve bu kavramlar hakkında konuşabilme becerilerini geliştirmelidirler. Kendilerini yetersiz buldukları kavramlar ile ilgili nereden yardım alabileceklerini bilip ona göre kişisel finans dağarcıklarını yönetme becerisine sahip olmalıdırlar. Muhasebe meslek mensupları; işletmelerin ve bireylerin içinde bulundukları durumu analiz ederek riskler ve maliyetleri karşılaştırıp hangi finansal kararın uygun olduğu konusunda öngörülerde bulunup en doğru finansal kararları verebilmelidirler. Bu şekilde sadece o anı kurtarmaktan ziyade gelecekte karşılaşılabilecek durumlar ve önümüzdeki yıllara sirayet edecek işlemler için bugünden etkin finansal planlamalar yapılmış olacaktır. Böylece finansal süreçler doğru temellere dayandırılmış olup, mali tehlikeleri en aza indirgeyerek hatta yok ederek güvenli finansal kararlar verilmiş olacaktır (Kılıç ve ark., 2015).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Tetik'in (2019) yapmış olduğu çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin ortalama olarak 60 puana tekabül eden orta düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olduğu kanısına varılmıştır. Sonuç kısmında genel olarak finansal kavramların doğru şekilde bilinmediği istatistiksel verilerle desteklense de pratikte anlamlarının karıştırıldığı gözlemlenmiştir. Öneriler kısmında ise öğrencilerin daha akılcı finansal kararlar alabilmesi için alanında uzmanlaşmış donanımlı bireyler tarafından tüm üniversite öğrencilerine konferans, seminer vb. çalışmalarla eğitimler düzenlenerek mevcut finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği konusunda telkinlerde bulunulmuştur (Tetik, 2019).

Tetik'in yaptığı çalışmalara benzer olarak üniversite öğrencileri ile yapılan diğer çalışmalarda finansal okuryazarlık alanında gerekli bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür. Bu çalışmaları ele alacak olursak; Hacettepe Üniversitesi'nde eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri oransal olarak %53,62 olarak sonuçlanıp orta düzeye ulaşamayacak kadar düşük olduğu saptanmıştır. Çalışma sonucunda öneri olarak finansal okuryazarlık eğitiminin erken yaşta ailede başlaması konusuna değinilmiş ve üniversitelerde seçmeli ders olarak verilmesi gerekliliğinden söz edilmiştir (Barmakı ve Şener, 2017).

Celal Bayar Üniversitesi'nin ön lisans öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalarda ise finansal okuryazarlık oranı %49,6 gibi düşük oranlarda sonuçlanmıştır. Kullanmış oldukları finansal ürünler hakkında daha fazla bilgiye sahip oldukları saptanırken yaşlarının küçük olması nedeniyle yaşamlarını sürdürebilmek için temel ihtiyaçlarını karşılayabilecek ürünlerin maliyetleri hakkında paralarını yönetme konusunda deneyim sahibi olmadıkları kanısına varılmıştır (Coşkun, 2016).

Balıkesir Üniversitesi'nde öğrenim gören lisans ve lisansüstü öğrencilerine yapılan çalışmalar sonucunda ise finansal okuryazarlık düzeyleri %45,31 olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu çerçevede öğrencilerin düşük düzeyde finansal okuryazarlık bilgisine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Lisansüstü eğitim gören öğrencilerin lisans eğitimi gören öğrencilere oranla daha yüksek seviyelerde finansal okuryazar oldukları görülmüştür. Çalışmada Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencilerinin diğer fakültelere kıyasla doğru yanıtlar verdikleri belirlenmiştir. İstatistiksel olarak ise finansal okuryazarlık kavramı ile demografik özellik olarak ele alınan cinsiyet arasında anlamlı ilişki olduğu kanısına ulaşıldığı

belirtilmiştir. Kadın öğrencilerin finansal bilgi birikimlerinin daha düşük düzeylerde olduğu saptanmıştır (Ergün, 2018).

Adnan Menderes Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencilerine yönelik yapılan araştırma neticesinde finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük oranlarda seyrettiği analizlerle belirlenmiştir. Ancak okulun öğrencilerinin dördüncü sınıfta aldığı finansal okuryazarlık dersleri göz önünde bulundurularak, diğer öğrencilerle mukayese edildiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin daha yüksek seviyelerde finansal okuryazar oldukları analiz sonuçlarıyla gözlemlenmiştir. Bu nedenle alınan eğitimin, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinde pozitif bir etkisi olduğu kanısına varılmıştır ve birinci sınıftan itibaren finansal okuryazarlık eğitimleri alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır (Öngen ve Öngen, 2018).

Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anket çalışması sonuçları da yukarıda yapılan çalışmalara benzer olarak düşük finansal okuryazarlık oranlarıyla sonuçlanmıştır. Genel kültür bilgisinden teknik finans sorularına geçildiğinde doğru cevap sayısı da paralel olarak azalmıştır. Cinsiyet açısından ele alındığında erkek öğrencilerden kadın öğrencilere kıyasla daha fazla doğru yanıt alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakülte olarak değerlendirildiğinde ise İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nde eğitim gören öğrencilerin soruları doğru cevaplama oranları bir hayli yüksektir (Kocabıyık ve Tenker, 2018).

Yine Süleyman Demirel Üniversitesi'nde yapılan bir başka çalışma ile üniversitede çalışan akademik personelin finansal okuryazarlığı anket yöntemiyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde katılımcıların %82,8 gibi büyük çoğunluğu orta düzeyde finansal okuryazar tanımına uymaktadır. Aldıkları finansal kararlarda son seçimleri olarak finans uzmanlarını tercih etmeleri hizmet maliyetlerinin yüksek olmasıyla bağdaştırılmıştır. Yatırımlarını emeklilik sonrası değerlendirmeleri konusunda sorulan sorulara gelen yanıtların büyük çoğunluğu ise riskten uzak olan tercihlerden yanadır. Finans ve ekonomi ile ilgili haberleri en çok takip ettikleri mecraları sıralarsak; internet, televizyon ve gazetedir. İnternete ulaşımın günümüz şartlarında çok kolay ve zahmetsiz olması nedeniyle ilk sırada tercih edilmesi normal karşılanmaktadır. Unvan açısından değerlendirildiğinde öğretim görevlisi olan akademisyenlerin en yüksek yüzdelere ulaştığı doçent doktorların ise en düşük yüzdelere kaldığı gözlemlenmiştir. Kazandıkları gelirle finansal okuryazarlığın bağlantısı değerlendirildiğinde belirtilenin aksine gelir arttıkça

finansal okuryazarlık seviyesi de artış göstermemektedir. Gelirleri 5001-7000 TL olan akademisyenlerin finansal okuryazarlık oranları %62,5 olarak en yüksek yüzdeyi oluşturmaktadır. Yani gelir seviyesi ve finansal okuryazarlık doğru orantılı olarak ilerlememektedir kanısına varılmıştır. Sonuç olarak akademisyenlerin yetersiz görülen finansal farkındalığını arttırmak için eğitim almaları gerekliliği belirtilmiştir (Öztürk ve Demir, 2015).

Finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerindeki etkisini Muğla'da yaşayan kadınlar örneklemiyle ele alan Bayraktaroğlu ve Bilge ise anket çalışması uygulamıştır. Yapılan anketler neticesinde mezuniyet dereceleri yüksek olan kadınların yüksek düzeyde de finansal okuryazar oldukları belirlenmiştir. Meslek grupları olarak yaklaşıldığında herhangi bir farklılaşma olmadığı gözlemlenmektedir. Genel olarak düşük finansal okuryazarlık seviyelerine sahip oldukları bulgularına ulaşılmıştır. Ancak kadınlar finansal okuryazar olmadıklarının bilinciyle finansal eğitim almak istedikleri konuları ve bu konulara hangi kanallar aracılığıyla ulaşmak istediklerini de belirtmişlerdir (Bayraktaroğlu ve Bilge, 2018).

Tokat ilinde banka müşterilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesine yönelik olarak yapılan araştırmada bireysel, ticari ve tarımsal olarak segmentler açısından değerlendirmeler yapılmıştır. Baysa ve Karaca, kişisel bilgi formu ve finansal okuryazarlık ölçeği kullanarak SPSS analiziyle bulgular elde etmiştir. Analiz sonucunda genel olarak finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu kanısına varılmıştır. Ticari segment müşterilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri tarımsal segment içerisinde yer alan müşterilere göre daha yüksek oranlardadır. Bu durumun ticari segmentte yer alan müşterilerin ticari faaliyetlerini sürdürürken çek, kredi, senet vb. işlemleri ile sıklıkla karşılaşmaları nedeniyle olağan görülmektedir. Baysa ve Karaca bankaların müşterilerine finansal okuryazarlık eğitimleri düzenleyerek sosyal sorumluluk kapsamında farkındalıkları arttırılmaya çalışılmalı gibi önerilerde bulunmuştur (Karaca ve Baysa, 2016).

Adnan Menderes Üniversitesi'nde yapılan bir diğer çalışmayla Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirlerin finansal okuryazarlığının belirlenmesine yönelik bulgular elde edilmiştir. Dağdelen çalışmasında Anova ve T testi analizlerini kullanmıştır. Analizler sonucunda cinsiyetin finansal okuryazarlık düzeyine etkisi olmadığı kanısına varılmıştır. Anova testiyle eğitim düzeyleri anlamlı farklılıklar göstermiştir. Üniversite ve yüksek lisans mezunlarının liseden mezun olanlara göre doğru cevaplar verdiği

görülmüştür. Aldıkları eğitimi yıl bazında bile değerlendirecek olduğumuzda bu durum normal karşılanabilmektedir. Ancak lisans ve yüksek lisans mezunlarının arasındaki farklılıklar anlamlı değildir. Analiz sonucunda SMMM olarak Aydın görevlerini ifa eden meslek mensuplarının finansal okuryazarlık düzeyleri istenilen oranlara tekabül etmektedir. Ancak altmış beş yaş üstü ve lise mezunu olarak görevlerini ifa eden mali müşavirlerin finansal eğitim almaları önerilmektedir (Dağdelen, 2017).

Araz, Türkiye’de 22 ili baz aldığı 2576 birey üzerinde finansal okuryazarlık ile kredi kartı sorunları konulu çalışmasıyla anket yapmıştır. Anket sonuçları doğrultusunda yüksek gelir elde edecekleri parasal tutarlara sahip olsalar bile; işlerini uzun süreli olarak kaybettikleri için düzenli olarak aldıkları maaştan yoksun kalmışlarsa, gider olarak yapmayı planlamadıkları bir harcama kalemi oluşmuş ise ve likidite anlamında sorunlar yaşıyorsa son on iki ayda en az iki kez olmak üzere asgari ödeme yapmadıkları görülmüştür. Çalışmada yapılan analizler ile finansal okuryazarlığa sahip olan müşterilerin kredi kartı kullanırken bilinçli kararlar vererek takibe düşmeyerek düzenli ödemeler yaptığı gözlemlenmiştir. Kişilerin finansal okuryazar olmaları finansal anlamda güçlük çekmeyecekleri çıkarımına ulaştırmamakla birlikte attıkları finansal adımların olumlu sonuçlar doğuracağının göstergesi olduğu savunulmuştur. Bu olumlu sonuçlar finansal zorluklara rağmen kredi kartı kullanımında takibe düşmemek olarak gösterilebilir. Kişiler elde etmiş oldukları gelirlerinin harcamalarından az olmasını sebep göstererek borçlarını ödemekte güçlük çektiklerini belirtmişlerdir (Araz , 2012).

Cenger ve Civan ise yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin finansal yönetim alanında almış oldukları derslerin finans eğitimi hakkında beklentilerini ölçmeye çalışmışlardır. Çalışmanın kapsamı Türkiye’de yer alan sekiz ili kapsamaktadır. Öğrencilerin %68’i almış oldukları eğitimin teknolojiye uyum sağlayacak düzeyde olduğuna tamamen katılırken %15,3 asla yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerden almış oldukları derslerin pratik hayatta kendilerine katkı sağlayacağını düşünenlerin oranı %47 gibi çoğunluğa sahipken tam tersini düşünenlerin oranı %22 gibi azımsanmayacak bir paya sahiptir. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin yüzde elliden fazlası staj seçeneğini , geri kalan yüzdelik dilim ise vaka metodunu tercih etmişlerdir. Bu oranlar doğrultusunda derslerin hem uygulamalı hem de teorik olarak verilmesi halinde dersten alınan veriminde artacağı savunulmuştur. Finansal yönetim dersi zorunlu olarak müfredatta yer almaktadır ancak öğrencilere dersin seçmeli olarak sunulması durumunda tercihleri sorulduğunda %80

gibi büyük bir çoğunluk evet yanıtını vermiştir. Bu durum aynı zamanda alacakları finans eğitiminin kendileri açısından öneminin bilincinde olduklarının da göstergesidir. Daha etkin finansman eğitiminin sağlanması için gelişen ve sürekli olarak değişen teknolojiye ayak uydurarak bilgisayar destekli eğitimlerin verilmesi önerilmiştir (Civan ve Cenger, 2010).

Mali tablo okuryazarlığı ile ilgili çalışmaları ele alacak olduğumuzda sınırlı sayıda araştırma yapıldığına rastlamaktayız. Karacan ve Günce'nin Meslek Yüksek Okulları'nda öğrenim gören öğrencilerin mali tablo okuryazarlığını ölçmesi araştırmalarının temelini oluşturmaktadır. Betimsel istatistikler ve nicel veri yöntemleriyle yapılan analizler doğrultusunda üniversitede eğitim gören öğrencilerin mali tablo okuryazarlığının temel düzeyde olduğuna dair sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar okudukları liseler açısından değerlendirildiğinde anlamlı farklılıklar oluşturmamakla birlikte ticaret lisesinden mezun olan öğrencilerin bilgileri kavrayabilme yetenekleri daha kolay olmuştur. Araştırma sonucunda ise öğrencilerin mali tablo okuryazarlığı eğitimi almaları vurgulanmış ve bu derslerin uygulamalı olması gerekliliğine dikkat çekilmiştir (Karacan ve Günce, 2018).

Yurtdışında yapılan çalışmaları değerlendirecek olursak Beal ve Delpachitra'nın Avustralya Üniversitesi öğrencilerinin geniş bir kesitini incelemiştir ve yapılan anket sonuçları da ülkemizde olduğu gibi finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olduğuna dair verilerle sonuçlanmıştır. Öğrencilerin temel kavramlar konusunda vermiş oldukları cevapların sayısal olarak doğru oranını yükselttiğine vurgu yapılmış olup soruların basit olmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak ankette yer alan finansal bilgi, karar verme becerileri ve sigorta bilgileri alanlarının olduğu bölümlerde verilen cevaplar düşük seviyede finansal okuryazarlık bulgularının elde edilmesiyle sonuçlanmıştır. Öğrencilerin kapsamlı bir şekilde finansal eğitim almaları gerekliliğine ve bu eğitimin üniversiteden önce başlanması ile ilgili telkinlerde bulunulmuştur. Bu şekilde yetersiz finansal bilgilerle ekonomide yer alacak öğrencilerin bireysel olarak gelecekteki yaşamlarına olumsuz sirayeti söz konusu olurken ulusal ekonomi açısından değerlendirildiğinde de öğrencilerin finansal yetkinlik gösteremeyip toplumsal açıdan olumsuz eğilim içinde olacağı öngörülmüştür (Beal ve Delpachitra,, 2003).

4. MALİ MÜŞAVİRLİK MESLEĞİ

Serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için belirli kriterlere sahip olmak gerekmektedir. Bu kriterler 3568 sayılı kanunla açıkça yazılı olarak belirtilmekle birlikte meslek mensuplarının sorumlulukları ve yükümlülükleri ile ilgili bilgiler de yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak, kamu haklarından yararlanabilmek, medeni kanunda bulunan hak ehliyetine sahip olmak vb. gibi neredeyse her meslekte aranan genel şartlar olarak sıralanan özellikler bulunmaktadır. Bununla birlikte özel olarak aranan belirleyici şartlar ise şunlardır:

- Siyasal bilimler dallarında eğitim veren fakültelerde yer alan iktisat, maliye, hukuk, işletme gibi bölümleri en az lisans mezunu olarak tamamlamış olmak,
- Mali müşavirlik mesleğinin icrasında ilk aşama olan staja giriş sınavını kazanmak,
- Staja giriş sınavını kazandıktan sonra stajını en az üç yıl süreyle yapmış olmak,
- Staj için gerekli olan tüm şartlar sağlandıktan sonra serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavlarına girmeye hak kazanmak,
- Serbest muhasebeci mali müşavirlik sınavında yer alan tüm derslerden başarılı olabilecek seviyede puanlar alarak ruhsata sahip olmak (T.C. Resmi Gazete, 1989).

Yeminli mali müşavirlik mesleği için aranan şartlar ise şu şekildedir:

- Serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğini en az on yıl olacak şekilde yapmak,
- Ruhsat alabilmek için olan zorunlu sınavlarda başarılı olmak,
- Meslek ruhsatını almak (T.C. Resmi Gazete, 1989).

Yukarıda yer alan mesleki açıdan mecburi kılınan sorumluluklara ek olarak mali müşavirlik mesleğini yürüten muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken nitelikler de olmalıdır. Bu niteliklerden ilki etrafında etkileşim içinde olduğu insanlara karşı iletişim becerilerini en iyi şekilde kullanabilmesidir. Çalıştığı iş ortamlarında ekip ruhunu taşıyarak çatışma halinde savunma ve tartışma kabiliyetini gösterebilmesidir. Görüş belirtme zorunluluğu doğduğu hallerde yazılı veya sözlü olarak fikirlerini anlaşılabilir şekilde sunmalıdır (Özel, 2000).

Muhasebe meslek mensuplarının mesleği yürütme faaliyetlerinde taşımaları gereken önemli niteliklerden biri de bireysel olarak varlığını sürdürürken çözüm odaklı davranışlar sergilemektir. Beklenmedik zamanlarda baş gösteren sorunlar karşısında mantıklı çözüm yolları bulabilmek, sonradan karşılaşılabilecek olumsuzluklar hakkında öngörü sahibi

olarak bugünden tedbirler alabilmek, analitik düşünme yeteneğine sahip olabilmek gibi kişisel becerilerini geliştirmiş olmaları da önem arz etmektedir (Özyürek, 2012).

Muhasebe meslek mensupları, işletmelerin faaliyet alanları ve etkileşim halinde oldukları ekonomik çevre hakkında fikir sahibi olmalıdırlar. Mesleklerine karşı özen göstererek, çalışmalarını dikkatli bir şekilde yürütmeleri ancak meslekleri için gerekli olan beceri ve bilgi birikimine sahip olmalarıyla gerçekleşebilmektedir. Yaptıkları işlemlerle ve raporlamalar ile finansal anlamda karar alıcıların ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde dürüst ve tarafsız olarak görevlerini ifa etmelidirler.

Mali müşavirler mesleklerine devam ettikleri süreç içerisinde gelişerek değişim gösteren teknolojik yeniliklere açık olmalı ve bu teknolojinin sağlamış olduğu kolaylıklardan faydalanmalıdırlar. Söz konusu yenilikleri sadece teknolojik olarak değerlendirmek mümkün değildir. Mesleklerini ilgilendiren her türlü kanun, mevzuat, yönetmelik gibi yasal değişikliklerden haberdar olarak kendilerini revize etmelidirler. Aksi takdirde yanlış yapılan işlemlerin sorumluluğunu maddi ve manevi olarak üstlenmek durumunda kalacaklardır. Sorumluluk alanları sadece işleriyle bağıntılı olmayıp toplumsal açıdan da sosyal sorumluluk değeri taşımaktadır. Üstlendikleri görevleri neticesinde mükelleflerine karşı bir mesuliyet içerisindeyler. Ancak toplumsal değerlerin mevzu bahis olduğu hususlarda kendilerinin ve mükelleflerinin amaçları toplumsal doğruların üzerinde olmamalıdır. Bu şuurla mesleki faaliyetlerini yerine getiren muhasebe meslek mensupları mesleki ahlak değerlerini çiğnemeyerek etik kurallar çerçevesinde sosyal sorumluluk ilkesine bağlı kalarak vicdani yükümlülüklerini layıkıyla yerine getirmiş olacaktır.

4.1. Mali Tablo Okuryazarlığının Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Önemi

Finansal tablo okuryazarlığı, finansal tablolarda yer alan kalemlerin ne anlam ifade ettiğini kavrayabilme yeteneğine sahip olup bu bilgilerin tahlil edilerek değerlendirilmeye alınması sonucunda finansal kararlar alabilme becerisidir. Finansal tabloları analiz ederken hesapların birbirleriyle anlamlı ilişkiler içerisinde olması gerekmektedir. Eğer bir bütünlükten bahsedemiyorsak finansal tablolarda yer alan bilgiler yeniden incelenmelidir. Erişilen sonuçların tarafsız bir şekilde değerlendirilebilmesi için standart şekilde formülize edilmiş olan oranlarla hesaplamalar yapılmalıdır. Sözü edilen hesaplamalar muhasebe anlamında aldığı eğitimler doğrultusunda işletmelerin finansal tablolarının hazırlanmasına yön veren muhasebe meslek mensuplarının işlerinin önemli bir parçasıdır.

Muhasebe meslek mensuplarının üstlendiği mali yükümlülükler ile işletmelerin doğru bilgi aktarımının fonksiyonel bir paydaşta buluşması oldukça değer taşımaktadır. Bu paydaşta yerini alan mükelleflerin sundukları bilgileri mali müşavirler usul ve esaslar çerçevesinde şu şekilde işleme almaktadır:

- Finansal niteliği olan tüm kavramları kayıt altına almak,
- Kayıtlara alınan bilgilerin sınıflandırmasını yapmak, (Bu sınıflandırma şekli işletmenin faaliyet alanına bağlı olarak hesap kodlarına, tarih sırasına, özellikli işlemlere vb. şekillerde yapılabilmektedir.)
- Yapılan sınıflandırma sonrasında bilgi fazlalığı oluşmasını engellemek adına özet bir şekilde bilgilerin sunulmasını sağlamak,
- Özetlenen bilgilerin analizini yapmak,
- Analiz neticesinde bilgi süzgecinden geçen sonuçların yorumlamasını yapmak,

Finansal tabloların oluşum aşamalarında gerekli aktif rolü üstlenen mali müşavirler daha sonrasında bu tabloların ilgililere karşı raporlanması, bu tablolar ışığında işletmenin bütçeleme faaliyetlerine nasıl yön vermesi gerektiği, muhasebe politikalarının belirlenmesinde izlenecek yol hakkında bilgi vermesi, hesap planında oluşacak değişimlerin hangi hamlelerle iyileştirilmesi konusunda ihtiyaçlarına karşılık vermesi süreçlerinde de mükelleflerine yardımcı olmaktadır (Özyürek,2012).

Finansal tablolar hakkında muhasebe bilgisi ile finans bilgisini yeterince harmanlamak finansal tablo okuryazarlığının özünü oluşturmaktadır. Finansal tablo okuryazarlığı olmayan muhasebe meslek mensupları, işletmelerinin mali durumları hakkında mükelleflerine yanlış bilgiler vererek hem mükelleflerini hem de kamuoyunu yanıltmış olacaktır. Bu durumun gizlenmesi de mümkün olmayıp yapılan denetimler neticesinde ortaya çıkacaktır ve olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Dolayısıyla finansal tabloları bilmek zincirleme olarak birbirini takip eden olaylar bütünüdür. Bu sebeple mali müşavirler bu zincirde yer alan her halkanın oluşturulmasında kendilerine düşen görevin idrakında olmalıdırlar.

4.2. Mali Tablolar

İşletmenin belirli dönem aralıklarındaki faaliyetlerini göstergelerle yansıtan, finansal açıdan müşterilere, kredi veren kuruluşlara ve diğer ilgililere fikir sahibi olabilmeleri açısından yol gösteren tablolardır (Akdoğan ve Tenker, 1991).

İşletmelerin düzenlemeleri gereken mali tablolar şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bilanço,
- Gelir Tablosu,
- Satışların Maliyeti Tablosu,
- Fon Akım Tabloları,
- Nakit Akım Tabloları,
- Kâr Dağıtım Tablosu,
- Öz Kaynaklar Değişim Tablosu (URL-2, 2021).

Yukarıdaki tablolar içerisinde en çok kullanıma sahip olan bilanço, işletmelerin filtrelenen tarih aralıklarında bünyelerinde bulunan varlıklarının ve kaynaklarının o anki durumunu göstermektedir. Bilançonun aktif kısmında yer alan dönen varlıklar ve duran varlıklar paraya dönüşüm hızlarına göre farklılıklar gösterirler. Dönen varlıklar daha likit olma özelliği taşımakta iken duran varlıklar likit olarak değerlendirilmeden de işletmenin bilançosunda yer alabilirler. İşletmenin pasif kısmını ele alacak olursak; işletmeye üçüncü kişiler tarafından sağlanan, vadesine göre kısa ve uzun vadeli olarak ayrılan kaynaklar yabancı kaynaklardır. İşletmenin sahipleri ve ortakları tarafından sağlanan kaynaklar ise öz kaynaklardır.

Gelir tablosu, işletmelerin tarih aralıklarına göre sınırlandırılmış dönemlerde kendisine fayda sağlayacak gelirleri ile yine bu dönemlerde yapmış olduğu giderler ve katlandığı maliyetleri neticesinde oluşan dönem net karı ve zararını kapsamaktadır. Gelir tablolarında ek olarak işletmeyle alakalı bilgi sahibi olmak isteyen ilgililer için dipnotlara yer verilmektedir. Dipnotlarda detaylandırılan bilgiler sayesinde gelir tablosu hakkında daha anlaşılır ve açıklayıcı yorumlamalar yapılabilmektedir. Gelir tablosunda işletmelerin ana faaliyet konusuyla getirisi olan gelirleri, esas iş kolu dışında süreklilik göstererek elde etmiş oldukları gelir ve karları ile faaliyet ve maliyet giderleri gibi esas faaliyetleri nedeniyle yapılan giderler ve bunlara ek olarak sürekli karşılaştıkları gider ve zararlar ile olağandışı durumlarda karşılarına çıkan giderler ayrı ayrı gösterilerek bu şekilde değerlendirmeye alınır (Arabacı ve Çavdar, 2018).

Satışların Maliyeti Tablosu, işletmeler için yapılan satışların karlılık açısından ne kadar önemi varsa satışların maliyetinin de bir hayli önemi vardır. Gelir tablosunun bütünleyicisi olarak görülmektedir. Çünkü gelir tablosunda yer alan satışların maliyet

çeşitlerini görebildiğimiz finansal tablo türüdür. İşletmelerin maliyet kalemleri etkinliklerini sürdürdükleri iş kollarına bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu nedenle satışların maliyeti hesaplanırken öncelikli olarak hizmet faaliyeti, üretim faaliyeti, ticari faaliyet olup olmamasına göre ayırıştırma işlemi yapılmalıdır. Daha sonra muhasebe sisteminde bulunan maliyet kalemlerine kayıt edilir. Kayıtların doğru bir şekilde aktarılması için işletmelerin hesap planı yapısının doğru ve güvenilir olması beklenmektedir. İzlenen politikalar sonucunda ortaya çıkan satışların maliyeti tablosunun yetersiz kalması durumunda ekstra yapılacak olan çalışmalarla destek sağlanabilir (Kazbek, 2015).

Fon akım tablosuna değinecek olursak sınırlı dönemleri kapsayacak şekilde hazırlanan, işletmenin eylemlerini finanse etmek üzere sağlanan kaynakların neler olduğunu içeren ve bu kaynakların kullanım yerlerini gösteren aynı zamanda mali değişimlerini sergileyen tablolardır (TÜRMOB Yayınları,2004). İşletmede oluşan fon kaynakları ise şu şekildedir:

- İşletmelerin yapmış olduğu faaliyetlerden oluşan kaynaklar,
- Faaliyet alanları dışında oluşan olağandışı işlemlerden sağlanmış olan kaynaklar,
- Hesaplarında yer alan dönen ve duran varlıklar tutarındaki azalışlar ile artışlar,
- Öz kaynakları dışında bulunan vadesine göre uzun ve kısa olan yabancı kaynaklardaki artışlar,
- İşletmelerin özünü oluşturan sermaye de meydana gelecek olan artırımlar,
- Hisse senedi ihraç primleri

İşletmenin kullandıkları fonlar ise faaliyet kollarına göre farklılık göstermektedir. Ancak genel olarak değerlendirildiğinde ödenen vergiler, dönen varlıkların tutarlarındaki artışlar, sermayedeki azalışlar, ödenen temettüleri, işletme faaliyetini içeren fon kullanımları, olağandışı faaliyetlerle ilgili kullanımlar, vadesine göre uzun ve kısa olarak ayrılan yabancı kaynaklarında meydana gelen azalışlar, duran varlıklar kaleminde oluşan artış tutarları gibi fon hareketlerini kapsamaktadır (TÜRMOB Yayınları, 2004).

Nakit Akım Tablosu, en özet şekliyle işletmelerde nakdin nasıl şekillendiğine dair nakit akışlarını gösteren tablodur. Belirli tarih aralıklarıyla ödemeler, tahsilâtlar gibi göstergelerin gelecekteki kullanım alanları bakımından tahmin yürütülmesine imkân sağlamaktadır. Tabloda yer alan nakit ve nakit benzeri işlemler, yönetimin finansman politikasının yorumlanması hususunda ipuçları verirken aynı zamanda nakit bütçesi

hakkında bilgiler edinmeye olanak tanımaktadır. İşletmeye kredi veren kuruluşlara anapara ve faiz ödeme gücü hakkında yorum yapabilme şansını tanırken işletmenin ortaklarına kar paylarını dağıtma gücünü de göstermektedir. İşletmenin aktif kısmında bulunan kasa, banka, çek gibi hesaplarının artması ve azalması gibi işaretlerle işletmenin nakit dengesinin ne kadar korunabildiği hakkındaki sorulara da yanıt verilebilmektedir. Öte yandan işletmenin hâlihazırdaki nakit durumundaki değişimlerle karı arasındaki bağlantıyı göstererek, likit varlıklardan elde etmiş olduğu tutarların dönem karından mı yoksa diğer varlık hesaplarından mı olduğunu görmemize yardımcı olmaktadır (Sarıoğlu ve Çiftçi, 2007).

Kar Dağıtım Tablosu, işletmelerin gerçekleştirmiş olduğu faaliyetleri sonucunda elde etmiş olduğu getirilerinin dönemsel olarak kar dağıtım biçimlerini sergileyen tablodur. Kar dağıtım tablosunun temelini oluşturan dönem karından, ödenecek olan vergi kalemleri, kar paylarının ortaklara dağıtım şekli, şirketlerin mevcut hisseleri başına düşen kar tutarları, ayrılmış olan yedeklerin tutarları, ortakların şirketlerden almış oldukları temettü meblağlarının hesaplanmasıdır (TÜRMOB Yayınları, 2004).

Öz Kaynak Değişim Tablosu, kaynak hesaplarından yabancı kaynaklar dışında bulunan öz kaynak hesaplarında oluşan artış ve azalışları bir bütün olarak sergilemeye olanak sağlayan finansal tablodur. Özellikle sermaye şirketlerinde temsil ettikleri dönemleri kapsayacak şekilde oluşan öz kaynak farklılıklarını toplu bir biçimde yansıtmaktadır. Tablonun sunuluş şekli kıyas yapmaya imkan verecek biçimde önceki dönem ve cari dönem verilerini içermektedir (Kazbek, 2015).

4.3. Mali Tablo Okuryazarlığının Kullanıcılar Açısından Önemi

İşletme ile ilgisi olan kişiler ve kurumlar finansal bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için finansal tablolardan faydalanırlar. Söz konusu finansal tablolarda yer alan mali veriler işletmenin finansal yapısını ve faaliyet sonuçlarını analiz ederek yorumlanmasına olanak sağlaması açısından önem teşkil etmektedir. Mali tablolar işletmelerin belirli dönem aralıklarını kapsayarak o süreler içerisinde varlıklar ve kaynaklarda gerçekleşen değişim hareketlerinin özet niteliğinde sunulması neticesinde veriler hakkında bilgi alma fonksiyonunu da yerine getirmiş olur (Gönen ve Kutay, 2013).

Finansal tablo kullanıcıları aşağıda yer alan göstergeler aracılığıyla finansal tablolar hakkında fikir sahibi olarak işletme hakkında bilgi edinebilirler. Bu bilgileri sıralayacak olursak (Akdoğan ve Tenker,2007):

- İşletmenin üst yönetiminde yer alan yöneticilerin gelecekte karar almasını sağlayan bilgiler,
- Ekonomi ile ilgili tüketim, tasarruf, yatırım, gelir, istihdam gibi konuların toplamına yer veren makro verilerin tahlili,
- İşletmelerin kontrol mekanizmasının işlemesiyle denetime yardımcı olacak veriler,
- İşletmede alınan ekonomik kararlarda yol gösterici olgular,
- Hisselerini halka arz eden firmaların yatırım kararlarını etkileyecek olan doneler,
- İşletmelerin karlılık oranlarının değerlendirilmesi,
- Nakdi olarak ellerinde bulundurdıkları likit tutarların yeterlilik seviyeleri,
- Kar dağıtımının gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında fikir sahibi olma,
- İşletmelerin mevcut hedeflerine ulaşması konusunda yönetimin finansal başarısının ölçülmesine yönelik analizler,
- Vergi ile ilgili meblağların saptanmasına ilişkin mali bilgiler,

Finansal tablolarda yer alan verilerin gerçeğe uygun olarak, açık, anlaşılabilir, karşılaştırma yaparak kıyaslamaya imkân verecek şekilde sunulması oldukça ehemmiyet taşımaktadır. Bilgi kullanıcılarına gerçeğe aykırı şekilde yansıyan veriler olduğu takdirde alınan kararlarda fayda gözetmek mümkün olmayıp yanıltma payı artacaktır. Bu nedenle sunulmuş olan mali tablolara itimat eden kişiler ve kurumlara söz konusu

enformasyonların nitelikli olarak tebliğ edilmesine özellikle dikkat çekilmektedir. Doğru mutalarla yetkin finansal tablo okuryazarlığının birleşmesi neticesinde işletmenin eksiksiz olarak analiz edilmesine olanak sağlanmış olacaktır (Gönen ve Kutay, 2013).

5. TRB1 BÖLGESİ MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MALİ TABLO VE FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK YAPILAN ARAŞTIRMA

TRB1 bölgesinde görevlerini ifa eden muhasebe meslek mensuplarının mali tablo ve finansal okuryazarlık seviyeleri araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmada Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli illerinde çalışan muhasebe meslek mensuplarına yapılan anket çalışmaları neticesinde elde edilen bulgular analiz edilecektir.

5.1. Araştırmada Veri Toplama Yöntemi

Dört ilde (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına yüz yüze ve online olarak anket çalışması yapılmıştır. İllerde yer alan meslek odaları ve TÜRMOB online anketi mali müşavirlere ulaştırma konusunda yardımcı olmuşlardır. Muhasebe meslek mensuplarına araştırmanın amacı anlatılarak kendilerine yükümlülük oluşturmayaacağı ve kişisel verilerinin alınmayacağı gibi konularda gerekli açıklamalar yapılmıştır. Sahip oldukları bilgiler doğrultusunda doğru olan yanıtları seçmeleri talep edilmiştir.

Anket toplamda sekiz kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmı katılımcıların demografik özelliklerini gösteren yaş, meslek, cinsiyet, kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımı gibi sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımda temel düzeyde ekonomi ve finans başlığı adı altında enflasyon ile yüzeysel olarak ekonomi içeriği barındıran sekiz soru yer almaktadır. Üçüncü kısmı ise bireysel bankacılık başlığı oluşturmaktadır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere bankacılık hakkında sahip oldukları bilgileri ölçmeye yönelik altı soru sorulmaktadır. Dördüncü kısım da emeklilik ve sigortacılık ile ilgili beş adet soru yöneltilerek mesleklerinde sürekli olarak karşılaştıkları terimler hakkında bilgileri ölçülmeye çalışılmıştır. Beşinci kısımda beş soru ile yatırım başlığı bulunmaktadır. Altıncı kısım da yine meslekleri itibarıyla iç içe oldukları tabirleri içeren dört adet soru ile vergi ve mevzuat başlığı bulunmaktadır. Anketin yedinci kısmında mali tablolar genel bilgiler ile ilgili on adet soru, sekizinci kısmında ise mali tablolar özel bilgiler ile ilgili sekiz adet soru yer almaktadır. Anketin son iki bölümünü kapsayan mali tablolar ile ilişkili sorular mali müşavirlerin mali tablo okuryazarlığının ölçülmesine yönelik olarak meslek mensuplarına sunulmuştur.

Kılıç ve diğerlerinin (2015) “*Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma*” adlı çalışmada kullanılmış olan anket formundan faydalanılmıştır ve soruların bir kısmı bu formdan alınmıştır.

5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Yapılan araştırmamızın evrenini, TRB1 bölgesinde (Tunceli, Bingöl, Elâzığ, Malatya) yer alan YMM ve SMMM’ ler oluşturmaktadır. TRB1 bölgesinde sayısal olarak ulaşılan mali müşavir sayıları: Tunceli ili 13 kişi, Bingöl ili 27 kişi, Elazığ ili 48 kişi, Malatya ili 112 kişidir. Tez çalışmamızda basit seçkisiz örnekleme modeli ile örneklem elde edilmiş olup, örnekleme ait bilgiler aşağıda yer alan tablolarda verilmiştir.

5.3. Araştırmanın Amacı Ve Önemi

Araştırmanın amacı, TRB1 Bölgesinde mesleklerini icra eden muhasebe meslek mensuplarının mali tablo ve finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesidir. Yapılan araştırmalar sonucunda finansal ve mali açıdan eksikliklerini gören mali müşavirlerin kendilerini geliştirmeleri açısından oldukça önemli bir deneyim olacağı öngörülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında muhasebe meslek mensuplarının finansal ve mali tablo okuryazarlığının yeterli seviyede olup olmadığının saptanarak bireysel literatürlerinin geliştirilmesi üzerinde durulan bir konu olmuştur. Finansal ve mali tablo ile ilgili terimlerin bilgi dağarcıklarında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.

Muhasebe meslek mensuplarının finansal ve mali tablo okuryazarlık düzeylerinin istatistiksel verilerle belirlenmesi sonucunda yetersiz oldukları konuların belirlenmesi ile birlikte bağlı oldukları odalardan veya uzmanlardan eğitim talep ederek mesleki gelişimlerine değer katmaları hedeflenmiştir. Bu eğitimler sayesinde finans ve mali tablo özelinde yapılan işlemlerin olumlu sonuçları hem bireysel anlamda hem de toplumsal anlamda değişimlere yol açacaktır.

Yapılan tez çalışması ile mali müşavirlerin finansal okuryazar ve mali tablo okuryazarı olması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Aynı zamanda mali tablo ve finansal okuryazarlığın birbirlerinin tamamlayıcısı konumunda birçok noktada bulunduğu hususuna dikkat çekilmektedir. İlerleyen dönemlerde bu alanda yapılacak çalışmalara kaynak oluşturması açısından yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Zira TRB1 Bölgesi Muhasebe Meslek Mensuplarının Mali Tablo ve Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine

Yönelik Yapılan Araştırma, isimli tezin daha önce bu araştırma evreni ve araştırma örneklemini kapsamında yapılmadığı gözlemlenmiştir.

5.4. Araştırmanın Özel Hipotezleri

H01: Mali müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H02: Mali müşavirlerin bireysel bankacılık bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H03: Mali müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H04: Mali müşavirlerin yatırım bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H05: Mali müşavirlerin vergi ve mevzuat bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H06: Mali müşavirlerin mali tablolar genel bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H07: Mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H08: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

Araştırmanın genel hipotezleri

H01: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H02: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri yaşlarına göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H03: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri mesleklerine göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H04: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri internet bankacılığı kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H05: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri bireysel emeklilik kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H06: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri kredi kartı kullanmalarına göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

H07: Mali müşavirlerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyleri çalıştıkları illere göre anlamlı farklılaşmakta mıdır?

6. BULGULAR

6.1. Tunceli İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler

Tablo 6.1. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	10	76,9
	Kadın	3	23,1
Yaş	26-35	4	30,8
	36-45	6	46,2
	46 ve Üzeri	3	23,1
Meslek	SMMM	13	100.0
Kredi Kartı Kullanma	Evet	11	84,6
	Hayır	2	15,4
Bireysel Emeklilik Kullanma	Evet	3	23,1
	Hayır	10	76,9
İnternet Bankacılığı Kullanma	Evet	12	92,3
	Hayır	1	7,7
Toplam		13	100.0

Tablo 6.1’de çalışmaya katılan Tunceli ilindeki mali müşavirlere ait demografik özellikler görülmektedir. Tabloya göre, çalışmaya katılan mali müşavirlerin %23,1’i (3) kadın ve %76,9’u (10) erkektir. Mali müşavirlerin %30,8’i (4) 26-35 yaş aralığında, %46,2’si (6) 36-45 yaş aralığında ve %23,1’i (3) 46 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan 13 mali müşavir SMMM olarak çalışmaktadır. Mali müşavirlerin %84,6’sı (11) kredi kartı kullanırken, %15,4’ü (2) kredi kartı kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %23,1 (3) bireysel emeklilik kullanmakta iken %76,9’u (10) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Son olarak mali müşavirlerin %92,3 ‘ü (12) internet bankacılığı kullanırken, %7,7’si (1) internet bankacılığı kullanmamaktadır.

Tablo 6.2. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans		F	%
Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.	Yanlış	8	61.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	5	38.5
Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.	Yanlış	4	30.8
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	9	69.2
Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.	Yanlış	10	76,9
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	3	23.1
Türkiye’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Bireysel Bankacılık		F	%
Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilmektedir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilmektedir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Emeklilik ve Sigortacılık		F	%
Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.	Yanlış	2	15.4
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	11	84.6
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.	Yanlış	13	100.0

	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Yatırım	f	%	
Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.	Yanlış	9	69.2
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	4	30.8
Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.	Yanlış	9	69.2
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	4	30.8
Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.	Yanlış	5	38.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	8	61.5
Döviz, bir tasarruf aracıdır.	Yanlış	3	23.1
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	10	76.9
Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.	Yanlış	11	84.6
	Fikrim Yok	2	15.4
	Doğru	-	-
Vergi ve Mevzuat	f	%	
Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.	Yanlış	4	30.8
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	9	69.2
Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp, 31 Aralık'ta sona erer.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Mali Tablolar Genel Bilgiler	f	%	
Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir.	Yanlış	5	38.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	8	61.5
Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.	Yanlış	13	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır.	Yanlış	7	53.8
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	6	46.2
Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-

	Doğru	13	100.0
	Yanlış	-	-
Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
	Yanlış	9	69.2
İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	4	30.8
	Yanlış	-	-
Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
	Yanlış	8	61.5
Proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur.	Fikrim Yok	1	7.7
	Doğru	4	30.8
Mali Tablolar Özel Bilgiler		F	%
	Yanlış	2	15.4
Hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	11	84.6
	Yanlış	10	76.9
Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	3	23.1
	Yanlış	-	-
Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100
	Yanlış	5	38.5
Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	8	61.5
	Yanlış	-	-
Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.00
	Yanlış	-	-
Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0
	Yanlış	11	84.6
Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	2	15.4
	Yanlış	-	-
Brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	100.0

6.2. Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans

Tablo 6.2’de Tunceli ilindeki mali müşavirlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplar görülmektedir. Ölçeğin ilk boyutu “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutundan oluşmaktadır. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir: Enflasyonun paranın satın alma gücünü azalttığını belirten soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru şeklinde işaretleme yapmışlardır. Türkiye’de enflasyon oranlarının %10’un altında olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %100’ü yanlış şeklinde cevap vermiştir. Enflasyon oranının piyasadaki kredi faiz oranından yüksek olduğu durumda kredi kullanmanın avantajlı olduğunu ifade

eden soruya %38,5 oranında doğru, %61,5 oranında yanlış şeklinde cevaplar verilmiştir. Bir evi kiralamanın, ev satın almaya göre finansal olarak bütçemizi daha rahat kullanmamızı sağlayacağını belirten soruya %69,2 oranında doğru, %30,8 oranında yanlış şeklinde cevaplar verilmiştir. Borsalarda sadece hisse alım satımı yapıldığını belirten soruya verilen cevapların oranlarına bakıldığında yanlış seçeneğini işaretleyenlerin oranı %76,9 iken doğru seçeneğini işaretleyenlerin oranı %23,1'dir. Ülkemizdeki menkul kıymetler borsasının isminin Borsa İstanbul olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir. Vadesiz mevduat hesabının faiz getirisi sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü yanlış cevabını vermişlerdir. Ons'un altın gibi değerli madenlerin ölçüm birimi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir.

6.2.1. Bireysel bankacılık

Ölçeğin ikinci bölümü “Bireysel Bankacılık” boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; Tüm bankaların işlem ücretlerinin aynı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Uzun vadeli kredi kullanmanın kısa vadeli kredi kullanmaya göre daha maliyetli olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir. IBAN numarasının uluslararası banka hesap numarası olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemişlerdir. EFT'nin aynı bankadaki hesaplar arasında para aktarımı sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığıyla kredi başvurusu yapıldığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alınıp satıldığını belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir.

6.2.2 Emeklilik ve sigortacılık

“Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; bireyin yaşının, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir faktör olduğu sorusuna mali müşavirlerin %84,6'sı doğru seçeneğini işaretlerken, %15,4'ü yanlış seçeneğini işaretlemiştir. Ülkemizde çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumunun SGK olduğunu ifade edilen soruyu mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Türkiye’de emeklilik yaşının herkes için 65 olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin

%100'ü yanlış şekilde cevap vermiştir. Bireysel emeklilik sisteminin aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerektiğini belirten soru hakkında araştırmaya katılan mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemiştir.

6.2.3. Yatırım

“Yatırım” alt boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bir şirketin tahvilinin alınması durumunda o şirkete ortak olduğu ifade edilen soruya mali müşavirlerin %30,8'i doğru seçeneğini, %69,2'si yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Hisse senedi yatırımı sonucunda faiz kazancı sağlandığını ifade eden soruya %30,8 oranında doğru, %69,2 oranında yanlış seçenekleri işaretlenmiştir. Hisse senedi yatırımının tahvil yatırımına göre riskli olduğunu ifade eden soruya %61,5 oranında doğru, %38,5 oranında yanlış seçeneği işaretlenmiştir. Dövizin bir tasarruf aracı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %76,9'u doğru, %23,1'i yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir sorusuna mali müşavirlerin %84,6'sı yanlış, %15,4'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

6.2.4. Vergi ve mevzuat

Araştırmada uygulanan ölçeğin bir diğer alt boyutu “Vergi ve Mevzuat” boyutudur. Bu alt boyutta verilen cevaplar şöyledir; ülkemizde KDV oranının tüm ürünlerde %18 olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %100 yanlış şekilde cevap vermiştir. Yeni bir iş kurulmadan önce ilk olarak sanayi ve ticaret odasına kayıt olunmasının gerektiğini belirtilen soruya mali müşavirlerin %69,2'si doğru, %30,8'i yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Tüm iş yeri sahiplerinin vergi dairesi kaydının olması gerektiğini ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru şekilde cevap vermişlerdir. Vergi yılının başlangıcının 1 Ocak, sonunun ise 31 Aralık olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru şekilde cevaplamışlardır.

6.2.5. Mali tablolar genel bilgiler

Ölçeğin bir diğer alt boyutu “Mali Tablolar Genel Bilgiler” boyutudur. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir sorusuna mali müşavirlerin %100’ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevaplamıştır. Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir şeklinde sorulan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %61,5’i doğru, %38,5’i yanlış şeklinde cevap vermiştir. Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir şeklinde olan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %100’ü yanlış şekilde cevap vermiştir. Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır şeklinde sorulan soruya mali müşavirlerin %46,2’si doğru, %53,8’i yanlış seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır şeklindeki soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru seçeneğini işaretlemişlerdir. Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru cevabını vermişlerdir. İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır sorusuna mali müşavirlerin %30,8’i doğru, %69,2’si yanlış cevaplarını vermişlerdir. Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur sorusuna ise mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevap vermişlerdir. Son olarak proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur sorusuna da mali müşavirlerin %30,8’i doğru, %61,5’i yanlış ve %7,7’si ise fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

6.2.6. Mali tablolar özel bilgiler

Ölçeğin son alt boyutu “Mali Tablolar Özel Bilgiler” boyutundan oluşmaktadır. Bu alt boyuta verilen cevaplar şöyledir; hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz sorusuna mali müşavirlerin %84,6’sı doğru, %15,4’ü yanlış cevaplarını vermişlerdir. Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %76,9’u yanlış, %23,1’i doğru seçeneklerini işaretlemişlerdir. Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır sorusuna mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevap vermişlerdir. Bilançoda aktif ve pasif kalemler

brüt tutarları ile kaydedilir sorusuna ise %61,5’ oranında doğru, %38,5 oranında yanlış seçenekler işaretlenmiştir. Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır sorusuna mali müşavirlerin %100’ü doğru şeklinde cevap vermişlerdir. Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur sorusuna mali müşavirlerin %100’ü doğru şeklinde cevap vermişlerdir. Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez sorusuna mali müşavirlerin %15,4’ü doğru, %84,6’sı yanlış cevaplarını vermişlerdir. Son olarak brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %100’ü doğru şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 6.3. Tunceli ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Bireysel ve Bankacılık	Emeklilik ve Sigortacılık	Yatırım	Vergi ve Mevzuat	Mali Tablolar Genel Bilgiler	Mali Tablolar Özel Bilgiler	Finansal Okuryazarlık
($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)
16,61±1,709	14,00±0,000	12,69±,751	9,15±1,463	9,38±,960	23,46±1,560	19,69±1,377	105,00±2,972

Tablo 6.3’te Tunceli ilindeki mali müşavirlerin ölçekte sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hangi alt boyutta, ne düzeyde başarılı oldukları belirtilmiştir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 16,61’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Bireysel Bankacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 14’tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 18’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,69’dur. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta yüksek bir başarı elde edilmiştir. “Yatırım” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,15’tir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Vergi ve Mevzuat” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,38’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 12’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Genel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,46’dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 30’dur. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali

Tablolar Özel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 19,69’dur. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan “Finansal Okuryazarlık” düzeyinin ortalaması 105’tir. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138’dir. Buna göre Tunceli ilinde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

6.3. Tunceli İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Tablo 6.4. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	16,80±1,932	16,00±,000	0,416

Mann Whitney-U test, p>0,05

Tablo 6.4’te çalışmaya katılan mali müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>0,05).

H0: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.5. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Bireysel Bankacılık	14,00±,000	14,00±,000	1,000

Mann Whitney-U test, p>0,05

Tablo 6.5'te çalışmaya katılan mali müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

H0: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.6. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X}\pm SS$)	Kadın ($\bar{X}\pm SS$)	P
Emeklilik ve Sigortacılık	13,00 $\pm$,000	11,66 $\pm$ 1,154	0,007*
<i>Mann Whitney-U test, *$p<0,05$</i>			

Tablo 6.6'da çalışmaya katılan mali müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.7. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X}\pm SS$)	Kadın ($\bar{X}\pm SS$)	P
Yatırım	9,00 $\pm$ 1,632	9,66 $\pm$,577	0,287
<i>Mann Whitney-U test, $p>0,05$</i>			

Tablo 6.7'de çalışmaya katılan mali müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

H0: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.8. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Vergi ve Mevzuat	9,20±1,032	10,00±,000	0,206

Mann Whitney-U test, p>0,05

Tablo 6.8’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>0,05).

H0: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.9. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar	23,90±1,523	22,00±,000	0,060
Genel Bilgiler			

Mann Whitney-U test, p>0,05

Tablo 6.9’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>0,05).

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.10. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Mali Tablolar Özel Bilgiler	20,00±1,333	18,66±1,154	0,134

Mann Whitney-U test, $p > 0,05$

Tablo 6.10’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$).

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.11. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Finansal Okuryazarlık	105,90±2,685	102,00±1,732	0,031*

Mann Whitney-U test, $p < 0,05$

Tablo 6.11’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p < 0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

6.4. Bingöl İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler

Tablo 6.12. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri

			<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek		22	81,5
	Kadın		5	18,5
Yaş	26-35		15	55,6
	36-45		7	25,9
	46 ve Üzeri		5	18,5
Meslek	SMMM		27	100,0
Kredi Kartı Kullanma	Evet		22	81,5
	Hayır		5	18,5
Bireysel Emeklilik Kullanma	Evet		5	18,5
	Hayır		22	81,5
İnternet Bankacılığı Kullanma	Evet		25	92,6
	Hayır		2	7,4
Toplam			27	100,0

Tablo 6.12’de çalışmaya katılan Bingöl ilindeki mali müşavirlere ait demografik özellikler görülmektedir. Tabloya göre, çalışmaya katılan mali müşavirlerin %18,5’i (5) kadın ve %81,5’i (22) erkektir. Mali müşavirlerin %55,6’sı (15) 26-35 yaş aralığında, %25,9’u (7) 36-45 yaş aralığında ve %18,5’i (5) 46 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan 27 mali müşavir SMMM olarak çalışmaktadır. Mali müşavirlerin %81,5’i (22) kredi kartı kullanırken, %18,5’i (5) kredi kartı kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %18,5’i (5) bireysel emeklilik kullanmakta iken %81,5’i (22) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Son olarak mali müşavirlerin %92,6 ‘sı (25) internet bankacılığı kullanırken, %7,4’ü (2) internet bankacılığı kullanmamaktadır.

Tablo 6.13. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans		F	%
Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.	Yanlış	26	96.3
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	1	3.7
Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.	Yanlış	11	40.7
	Fikrim Yok	2	7.4
	Doğru	14	51.9
Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.	Yanlış	4	14.8
	Fikrim Yok	1	3.7
	Doğru	22	81.5
Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.	Yanlış	23	85.2
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	4	14.8
Türkiye’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.	Yanlış	1	3.7
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	26	96.3
Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.	Yanlış	26	96.3
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	1	3.7
Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Bireysel Bankacılık		F	%
Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.	Yanlış	27	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.	Yanlış	3	11.1
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	24	88.9
IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.	Yanlış	1	3.7
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	26	96.3
EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.	Yanlış	26	96.3
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	1	3.7
İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Emeklilik ve Sigortacılık		F	%
Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.	Yanlış	5	18.5
	Fikrim Yok	-	-

	Doğru	22	81.5
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.	Yanlış	27	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	Yanlış	2	7.4
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	25	92.6
Yatırım		f	%
Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.	Yanlış	20	74.1
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	7	25.9
Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.	Yanlış	22	81.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	5	18.5
Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.	Yanlış	4	14,8
	Fikrim Yok	2	7,4
	Doğru	21	77,8
Döviz, bir tasarruf aracıdır.	Yanlış	5	18.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	22	81.5
Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.	Yanlış	23	85,2
	Fikrim Yok	3	11,1
	Doğru	1	3,7
Vergi ve Mevzuat		f	%
Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	Yanlış	27	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası’na kayıt yaptırmak gerekmektedir.	Yanlış	14	51.9
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	48.1
Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak’ta başlayıp, 31 Aralık’ta sona erer.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Mali Tablolar Genel Bilgiler		f	%
Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL	Yanlış	8	29.6

ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	19	70.4
Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.	Yanlış	27	100.0
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	-	-
Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır.	Yanlış	12	44.4
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	15	55.6
Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır.	Yanlış	2	7.4
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	25	92.6
Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır.	Yanlış	14	51.9
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	13	48.1
Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur.	Yanlış	20	74,1
	Fikrim Yok	1	3,7
	Doğru	6	22,2
Mali Tablolar Özel Bilgiler		F	%
Hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz.	Yanlış	4	14.8
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	23	85.2
Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir.	Yanlış	18	66.7
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	9	33.3
Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır.	Yanlış	1	3,7
	Fikrim Yok	1	3,7
	Doğru	25	92,6
Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir.	Yanlış	8	29.6
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	19	70.4
Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.00
Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur.	Yanlış	-	-
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	27	100.0
Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez.	Yanlış	22	81.5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	5	18.5
Brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir.	Yanlış	1	3.7
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	26	96.3

6.4.1. Temel düzeyde ekonomi ve finans

Tablo 6.13'te Bingöl ilindeki mali müşavirlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplar görülmektedir. Ölçeğin ilk boyutu "Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans" alt boyutundan oluşmaktadır. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir: Enflasyonun paranın satın alma gücünü azalttığını belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru şekilde işaretleme yapmışlardır. Türkiye'de enflasyon oranlarının %10'un altında olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %96,3'ü yanlış, %3,7'si doğru şekilde cevap vermiştir. Enflasyon oranının piyasadaki kredi faiz oranından yüksek olduğu durumda kredi kullanmanın avantajlı olduğunu ifade eden soruya %51,9 oranında doğru, %40,7 oranında yanlış ve %7,4 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Bir evi kiralamanın, ev satın almaya göre finansal olarak bütçemizi daha rahat kullanmamızı sağlayacağını belirten soruya %81,5 oranında doğru, %14,8 oranında yanlış ve %3,7 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Borsalarda sadece hisse alım satımı yapıldığını belirten soruya verilen cevapların oranlarına bakıldığında yanlış seçeneğini işaretleyenlerin oranı %85,2 iken doğru seçeneğini işaretleyenlerin oranı %14,8'dir. Ülkemizdeki menkul kıymetler borsasının isminin Borsa İstanbul olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %96,3'ü doğru, %3,7'si yanlış seçeneklerini işaretlemişlerdir. Vadesiz mevzuat hesabının faiz getirisi sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %96,3'ü yanlış, %3,7'si doğru şekilde işaretleme yapmışlardır. Ons'un altın gibi değerli madenlerin ölçüm birimi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir.

6.4.2. Bireysel bankacılık

Ölçeğin ikinci bölümü "Bireysel Bankacılık" boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; Tüm bankaların işlem ücretlerinin aynı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Uzun vadeli kredi kullanmanın kısa vadeli kredi kullanmaya göre daha maliyetli olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %88,9'u doğru, %11,1'i yanlış cevabını vermişlerdir. IBAN numarasının uluslararası banka hesap numarası olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %96,3'ü doğru, %3,7'si yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. EFT'nin aynı bankadaki hesaplar arasında para aktarımı sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %96,3'ü yanlış, %3,7'si doğru seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığıyla kredi başvurusu yapıldığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemişlerdir.

İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alınıp satıldığını belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru cevabını vermişlerdir.

6.4.3. Emeklilik ve sigortacılık

“Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; bireyin yaşının, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir faktör olduğu sorusuna mali müşavirlerin %81,5'i doğru seçeneğini işaretlerken, %18,5'i yanlış seçeneğini işaretlemiştir. Ülkemizde çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumunun SGK olduğunu ifade edilen soruyu mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Türkiye’de emeklilik yaşının herkes için 65 olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %100'ü yanlış şeklinde cevap vermiştir. Bireysel emeklilik sisteminin aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %100'ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerektiğini belirten soru hakkında araştırmaya katılan mali müşavirlerin %92,6'sı doğru seçeneğini, %7,4'ü yanlış seçeneğini işaretlemiştir.

6.4.4. Yatırım

“Yatırım” alt boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bir şirketin tahvilinin alınması durumunda o şirkete ortak olunduğu ifade edilen soruya mali müşavirlerin %25,9'u doğru seçeneğini, %74,1'si yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Hisse senedi yatırımı sonucunda faiz kazancı sağlandığını ifade eden soruya %18,5 oranında doğru, %81,5 oranında yanlış seçenekleri işaretlenmiştir. Hisse senedi yatırımının tahvil yatırımına göre riskli olduğunu ifade eden soruya %77,8 oranında doğru, %14,8 oranında yanlış ve %7,4 oranında fikrim yok seçeneği işaretlenmiştir. Dövizin bir tasarruf aracı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %81,5'i doğru, %18,5'i yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir sorusuna mali müşavirlerin %85,2'si yanlış, %11,1'i fikrim yok ve %3,7'si doğru şeklinde cevap vermişlerdir.

6.4.5. Vergi ve mevzuat

Araştırmada uygulanan ölçeğin bir diğer alt boyutu “Vergi ve Mevzuat” boyutudur. Bu alt boyutta verilen cevaplar şöyledir; ülkemizde KDV oranının tüm ürünlerde %18 olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %100’ü yanlış şekilde cevap vermiştir. Yeni bir iş kurulmadan önce ilk olarak sanayi ve ticaret odasına kayıt olunmasının gerektiğini belirtilen soruya mali müşavirlerin %48,1’i doğru, %51,9’u yanlış cevabını vermişlerdir. Tüm iş yeri sahiplerinin vergi dairesi kaydının olması gerektiğini ifade eden soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevap vermişlerdir. Vergi yılının başlangıcının 1 Ocak, sonunun ise 31 Aralık olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevaplamışlardır.

6.4.6. Mali tablolar genel bilgiler

Ölçeğin bir diğer alt boyutu “Mali Tablolar Genel Bilgiler” boyutudur. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir ifadesine mali müşavirlerin %100’ü doğru seçeneğini işaretlemiştir. Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevaplamıştır. Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir şeklinde sorulan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %70,4’ü doğru, %29,6’sı yanlış şekilde cevap vermiştir. Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir şeklinde olan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %100’ü yanlış şekilde cevap vermiştir. Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır şeklinde sorulan soruya mali müşavirlerin %55,6’sı doğru, %44,4’ü yanlış seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır şeklindeki soruya mali müşavirlerin %92,6’sı doğru seçeneğini, %7,4’ü yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %100’ü doğru cevabını vermişlerdir. İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır sorusuna mali müşavirlerin %48,1’i doğru, %51,9’u yanlış cevaplarını vermişlerdir. Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur sorusuna ise mali müşavirlerin %100’ü doğru şekilde cevap vermişlerdir. Son olarak proforma bilanço

geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur sorusuna da mali müşavirlerin %22,2'si doğru, %74,1'i yanlış ve %3,7'si ise fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

6.4.7. Mali tablolar özel bilgiler

Ölçeğin son alt boyutu “Mali Tablolar Özel Bilgiler” boyutundan oluşmaktadır. Bu alt boyuta verilen cevaplar şöyledir; hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz sorusuna mali müşavirlerin %85,2'si doğru, %14,8'i yanlış cevaplarını vermişlerdir. Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %66,7'si yanlış, %33,3'ü doğru seçeneklerini işaretlemişlerdir. Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır sorusuna mali müşavirlerin %92,6'sı doğru, %3,7'si yanlış ve %3,7'si fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir sorusuna ise %70,4 oranında doğru, %29,6 oranında yanlış seçenekler işaretlenmiştir. Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır sorusuna mali müşavirlerin %100'ü doğru şeklinde cevap vermişlerdir. Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur sorusuna mali müşavirlerin %100'ü doğru şeklinde cevap vermişlerdir. Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez sorusuna mali müşavirlerin %18,5'i doğru, %81,5'i yanlış cevaplarını vermişlerdir. Son olarak brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %96,3'ü doğru, %3,7'si yanlış şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 6.14. Bingöl ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu

Temel								
Düzeyde	Bireysel	Emeklilik ve	Yatırım	Vergi	ve	Mali Tablolar	Mali Tablolar	Finansal
Ekonomi ve Finans	Bankacılık	Sigortacılık		Mevzuat		Genel Bilgiler	Özel Bilgiler	Okuryazarlık
($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)		($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)
17,11 $\pm$ 1,250	13,77 $\pm$,640	12,48 $\pm$ 1,188	9,33 $\pm$,733	8,96 $\pm$ 1,018		23,81 $\pm$ 1,961	19,96 $\pm$ 1,764	105,44 $\pm$ 4,126

Tablo 6.14'te Bingöl ilindeki mali müşavirlerin ölçekte sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hangi alt boyutta, ne düzeyde başarılı oldukları belirtilmiştir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 17,11'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24'tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Bireysel Bankacılık” alt

boyutunda aldıkları puan ortalaması 13,77'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 18'dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. "Emeklilik ve Sigortacılık" alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,48'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15'tir. Buna göre bu alt boyutta yüksek bir başarı elde edilmiştir. "Yatırım" alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,33'tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15'tir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. "Vergi ve Mevzuat" alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 8,96'dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 12'dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. "Mali Tablolar Genel Bilgiler" alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,81'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 30'dur. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. "Mali Tablolar Özel Bilgiler" alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 19,96'dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24'tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan "Finansal Okuryazarlık" düzeyinin ortalaması 105,44'tür. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138'dir. Buna göre Bingöl ilinde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

6.5. Bingöl İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Tablo 6.15. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	17,31± 1,286	16,20± ,447	0,032*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.15'te çalışmaya katılan mali müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.16. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Bireysel Bankacılık	13,90±,426	13,20±1,095	0,025*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.16’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.17. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Emeklilik ve Sigortacılık	12,81±,588	11,00±2,000	0,006*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.17’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.18. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Yatırım	9,18±,588	10,00±1,000	0,013*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.18’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Kadın mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.19. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Vergi ve Mevzuat	8,72±,984	10,00±,000	0,012*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.19’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Kadın mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.20. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Genel Bilgiler	24,40±1,593	21,20±1,095	0,002*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.20’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.21. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Özel Bilgiler	20,36±1,465	18,20±2,049	0,028*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.21’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.22. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	p
Finansal Okuryazarlık	106,72±2,780	99,80±4,604	0,004*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.22’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

6.6.Elazığ İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler

Tablo 6.23. Elazığ ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Erkek	36	75,0
	Kadın	12	25,0
Yaş	18-25	4	8,3
	26-35	26	54,2
	36-45	11	22,9
	46 ve Üzeri	7	14,6
Meslek	SMMM	45	93,8
	YMM	3	6,3
Kredi Kartı Kullanma	Evet	36	75,0
	Hayır	12	25,0
Bireysel Emeklilik Kullanma	Evet	16	33,3
	Hayır	32	66,7
İnternet Bankacılığı Kullanma	Evet	39	81,3
	Hayır	9	18,8
Toplam		48	100,0

Tablo 6.23'te çalışmaya katılan Elazığ ilindeki mali müşavirlere ait demografik özellikler görülmektedir. Tabloya göre, çalışmaya katılan mali müşavirlerin %25'i (12) kadın ve %75'i (36) erkektir. Mali müşavirlerin %8,3'ü (4) 18-25 yaş aralığında, %54,2'si (26) 26-35 yaş aralığında, %22,9'u (11) 36-45 yaş aralığında ve %14,6'sı (7) 46 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin %93,8'i SMMM iken %6,3'ü (3) YMM olarak çalışmaktadır. Mali müşavirlerin %75'i (36) kredi kartı kullanırken, %25'i (12) kredi kartı kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %33,3'ü (16) bireysel emeklilik kullanmakta iken %66,7'si (32) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Son olarak mali müşavirlerin %81,3 'ü (39) internet bankacılığı kullanırken, %18,8'i (9) internet bankacılığı kullanmamaktadır.

Tablo 6.24. Elazığ ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans		F	%
Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır	Yanlış	2	4,2
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	44	91,7
Türkiye'de enflasyon oranları %10'un altındadır.	Yanlış	41	85,4
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	5	10,4
Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.	Yanlış	16	33,3
	Fikrim Yok	7	14,6
	Doğru	25	52,1
Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.	Yanlış	9	18,8
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	33	68,8
Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.	Yanlış	33	68,8
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	11	22,9
Türkiye'deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul'dur.	Yanlış	6	12,5
	Fikrim Yok	3	6,3
	Doğru	39	81,3
Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.	Yanlış	40	83,3
	Fikrim Yok	1	2,1
	Doğru	7	14,6
Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.	Yanlış	5	10,4
	Fikrim Yok	1	2,1
	Doğru	42	87,5
Bireysel Bankacılık		F	%
Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.	Yanlış	42	87,5
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	4	8,3
Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.	Yanlış	8	16,7
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	36	75,0
IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.	Yanlış	7	14,6
	Fikrim Yok	1	2,1
	Doğru	40	83,3
EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi	Yanlış	41	85,4

yapmak için kullanılır.	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	7	14,6
İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.	Yanlış	1	2,1
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	41	85,4
İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.	Yanlış	1	2,1
	Fikrim Yok	7	14,6
	Doğru	40	83,3
Emeklilik ve Sigortacılık	F	%	
Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.	Yanlış	9	18,8
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	33	68,8
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.	Yanlış	5	10,4
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	43	89,6
Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.	Yanlış	40	83,3
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	6	12,5
Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.	Yanlış	2	4,2
	Fikrim Yok	3	6,3
	Doğru	43	89,6
Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	Yanlış	7	14,6
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	35	72,9
Yatırım	F	%	
Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.	Yanlış	32	66,7
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	10	20,8
Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.	Yanlış	33	68,8
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	11	22,9
Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.	Yanlış	4	8,3
	Fikrim Yok	12	25,0
	Doğru	32	66,7
	Yanlış	12	25,0
Döviz, bir tasarruf aracıdır.	Fikrim Yok	3	6,3
	Doğru	33	68,8
Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.	Yanlış	38	79,2
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	6	12,5
Vergi ve Mevzuat	F	%	
Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	Yanlış	43	89,6
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	5	10,4
Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası’na kayıt yaptırmak gerekmektedir.	Yanlış	26	54,2
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	22	45,8
Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.	Yanlış	4	8,3
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	44	91,7
Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak’ta başlayıp, 31 Aralık’ta sona erer.	Yanlış	6	12,5
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	42	87,5
Mali Tablolar Genel Bilgiler	F	%	
Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.	Yanlış	3	6,3
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	45	93,7

Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.	Yanlış	10	20,8
	Fikrim Yok	-	-
	Doğru	38	79,2
Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir.	Yanlış	15	31,3
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	31	64,6
Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.	Yanlış	40	83,3
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	6	12,5
Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır.	Yanlış	16	33,3
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	26	54,2
Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır.	Yanlış	6	12,5
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	38	79,2
	Yanlış	5	10,4
Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur.	Fikrim Yok	1	2,1
	Doğru	42	87,5
İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır.	Yanlış	21	43,8
	Fikrim Yok	6	12,4
	Doğru	21	43,8
Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur.	Yanlış	1	2,1
	Fikrim Yok	2	4,2
	Doğru	45	93,8
Proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur.	Yanlış	30	62,5
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	12	25,0
Mali Tablolar Özel Bilgiler	F	%	
Hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz.	Yanlış	8	16,7
	Fikrim Yok	5	10,4
	Doğru	35	72,9
Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir.	Yanlış	24	50,0
	Fikrim Yok	3	6,3
	Doğru	21	43,8
Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır.	Yanlış	6	12,5
	Fikrim Yok	6	12,5
	Doğru	36	75,0
Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir.	Yanlış	12	25,0
	Fikrim Yok	5	10,4
	Doğru	31	64,6
Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır.	Yanlış	4	8,3
	Fikrim Yok	3	6,3
	Doğru	41	85,4
Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur.	Yanlış	1	2,1
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	43	89,6
Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez.	Yanlış	34	70,8
	Fikrim Yok	5	10,4
	Doğru	9	18,8
Brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir.	Yanlış	7	14,6
	Fikrim Yok	4	8,3
	Doğru	37	77,1

6.6.1. Temel düzeyde ekonomi ve finans

Tablo 6.24'te Elazığ ilindeki mali müşavirlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplar görülmektedir. Ölçeğin ilk boyutu "Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans" alt boyutundan oluşmaktadır. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir: Enflasyonun paranın satın alma gücünü azalttığını belirten soruya mali müşavirlerin %91,7'si doğru, %4,2'si yanlış ve %4,2'si fikrim yok şeklinde işaretleme yapmışlardır. Türkiye'de enflasyon oranlarının %10'un altında olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %85,4'ü yanlış, %10,4'ü doğru ve %4,2'si fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Enflasyon oranının piyasadaki kredi faiz oranından yüksek olduğu durumda kredi kullanmanın avantajlı olduğunu ifade eden soruya %52,1 oranında doğru, %33,3 oranında yanlış ve %14,6 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Bir evi kiralamanın, ev satın almaya göre finansal olarak bütçemizi daha rahat kullanmamızı sağlayacağını belirten soruya %68,8 oranında doğru, %18,8 oranında yanlış ve %12,5 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Borsalarda sadece hisse alım satımı yapıldığını belirten soruya verilen cevapların oranlarına bakıldığında yanlış seçeneğini işaretleyenlerin oranı %68,8 iken doğru seçeneğini işaretleyenlerin oranı %22,9 ve fikrim yok seçeneğini işaretleyenlerin oranı %8,3'tür. Ülkemizdeki menkul kıymetler borsasının isminin Borsa İstanbul olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %81,3'ü doğru, %12,5'i yanlış %6,3'ü fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Vadesiz mevzuat hesabının faiz getirisi sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %83,3'ü yanlış, %14,6'sı doğru ve %2,1'i fikrim yok şeklinde işaretleme yapmışlardır. Ons'un altın gibi değerli madenlerin ölçüm birimi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %87,5'i doğru, %10,4'ü yanlış ve %2,1'i fikrim yok cevabını vermişlerdir.

6.6.2. Bireysel bankacılık

Ölçeğin ikinci bölümü "Bireysel Bankacılık" boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; Tüm bankaların işlem ücretlerinin aynı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %87,5'i yanlış, %8,3'ü doğru ve %4,2'si fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Uzun vadeli kredi kullanmanın kısa vadeli kredi kullanmaya göre daha maliyetli olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %75'i doğru, %16,7'si yanlış ve %8,3'ü fikrim yok cevabını vermişlerdir. IBAN numarasının uluslararası banka hesap numarası olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %83,3'ü doğru, %14,6'sı yanlış ve

%2,1'i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. EFT'nin aynı bankadaki hesaplar arasında para aktarımı sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %85,4'ü yanlış, %14,6'sı doğru seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığıyla kredi başvurusu yapıldığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %85,4'ü doğru, %2,1'i yanlış ve %12,5'i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alınıp satıldığını belirten soruya mali müşavirlerin %83,3'ü doğru, %2,1'i yanlış ve %14,6'sı fikrim yok cevabını vermişlerdir.

6.6.3. Emeklilik ve sigortacılık

“Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; bireyin yaşının, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir faktör olduğu sorusuna mali müşavirlerin %68,8'i doğru seçeneğini işaretlerken, %18,8'i yanlış seçeneğini ve %12,5'i fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Ülkemizde çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumunun SGK olduğunu ifade edilen soruyu mali müşavirlerin %89,6'sı doğru, %10,4'ü yanlış seçeneğini işaretlemiştir. Türkiye’de emeklilik yaşının herkes için 65 olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %83,3'ü yanlış, %12,5'i doğru ve %4,2'si fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Bireysel emeklilik sisteminin aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %89,6'sı doğru, %4,2'si yanlış ve %6,3'ü fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerektiğini belirten soru hakkında araştırmaya katılan mali müşavirlerin %72,9'u doğru seçeneğini, %14,6'sı yanlış seçeneğini ve %12,5'i fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir.

6.6.4. Yatırım

“Yatırım” alt boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bir şirketin tahvilinin alınması durumunda o şirkete ortak olunduğu ifade edilen soruya mali müşavirlerin %20,8'i doğru seçeneğini, %66,7'si yanlış seçeneğini ve %12,5'i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Hisse senedi yatırımı sonucunda faiz kazancı sağlandığını ifade eden soruya %22,9 oranında doğru, %68,8 oranında yanlış ve %8,3 oranında fikrim yok seçenekleri işaretlenmiştir. Hisse senedi yatırımının tahvil yatırımına göre riskli olduğunu ifade eden soruya %66,7 oranında doğru, %8,3 oranında yanlış ve %25 oranında fikrim yok seçeneği işaretlenmiştir. Dövizin bir tasarruf aracı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin

%68,8'i doğru, %25'i yanlış ve %6,3'ü fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir sorusuna mali müşavirlerin %79,2'si yanlış, %8,3'ü fikrim yok ve %12,5'i doğru şeklinde cevap vermişlerdir.

6.6.5. Vergi ve mevzuat

Araştırmada uygulanan ölçeğin bir diğer alt boyutu "Vergi ve Mevzuat" boyutudur. Bu alt boyutta verilen cevaplar şöyledir; ülkemizde KDV oranının tüm ürünlerde %18 olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %89,6'sı yanlış %10,4'ü doğru şeklinde cevap vermiştir. Yeni bir iş kurulmadan önce ilk olarak sanayi ve ticaret odasına kayıt olunmasının gerektiğini belirtilen soruya mali müşavirlerin %45,8'i doğru, %54,2'si yanlış seçeneğini işaretlemişlerdir. Tüm iş yeri sahiplerinin vergi dairesi kaydının olması gerektiğini ifade eden soruya mali müşavirlerin %91,7'si doğru %8,3'ü yanlış şeklinde cevap vermişlerdir. Vergi yılının başlangıcının 1 Ocak, sonunun ise 31 Aralık olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %87,5'i doğru %12,5'i yanlış şeklinde cevaplamışlardır.

6.6.6. Mali tablolar genel bilgiler

Ölçeğin bir diğer alt boyutu "Mali Tablolar Genel Bilgiler" boyutudur. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösteren soruya mali müşavirlerin %93,7'si doğru %6,3'ü yanlış seçeneğini işaretlemiştir. Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %79,2'si doğru %20,8'i yanlış şeklinde cevaplamıştır. Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir şeklinde sorulan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %64,6'sı doğru, %31,3'ü yanlış ve %4,2'si fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir şeklinde olan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %83,3'ü yanlış, %12,5'i doğru ve %4,2'si fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır şeklinde sorulan soruya mali müşavirlerin %54,2'si doğru, %33,3'ü yanlış ve %12,5'i fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır şeklindeki soruya mali müşavirlerin %79,2'si doğru seçeneğini, %12,5'i yanlış

seçeneğini ve %8,3'ü fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %87,5'i doğru, %10,4'ü yanlış ve %2,1'i fikrim yok cevabını vermişlerdir. İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır sorusuna mali müşavirlerin %43,8'i doğru, %43,8'i yanlış ve %12,4'ü fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur sorusuna ise mali müşavirlerin %93,8'i doğru, %2,1'i yanlış ve %4,2'si fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Son olarak proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur sorusuna da mali müşavirlerin %25'i doğru, %62,5'i yanlış ve %12,5'i ise fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

6.6.7. Mali tablolar özel bilgiler

Ölçeğin son alt boyutu “Mali Tablolar Özel Bilgiler” boyutundan oluşmaktadır. Bu alt boyuta verilen cevaplar şöyledir; hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz sorusuna mali müşavirlerin %72,9'u doğru, %16,7'si yanlış ve %10,4'ü fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %50'si yanlış, %43,8'i doğru ve %6,3'ü fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır sorusuna mali müşavirlerin %75'i doğru, %12,5'i yanlış ve %12,5'i fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir sorusuna ise %64,6 oranında doğru, %25 oranında yanlış ve %10,4 oranında fikrim yok seçenekleri işaretlenmiştir. Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır sorusuna mali müşavirlerin %85,4'ü doğru, %8,3'ü yanlış ve %6,3'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur sorusuna mali müşavirlerin %89,6'sı doğru, %2,1'i yanlış ve %8,3'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez sorusuna mali müşavirlerin %18,8'i doğru, %70,8'i yanlış ve %10,4'ü fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Son olarak brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %77,1'i doğru, %14,6'sı yanlış ve %8,3'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 6.25. Elazığ ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Bireysel Bankacılık	Emeklilik ve Sigortacılık	Yatırım	Vergi ve Mevzuat	Mali Tablolar Genel Bilgiler	Mali Tablolar Özel Bilgiler	Finansal Okuryazarlık
($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)
17,12 $\pm$ 1,160	13,41 $\pm$ 1,126	12,02 $\pm$ 1,643	9,43 $\pm$ 1,008	8,70 $\pm$ 1,05	23,27 $\pm$ 2,719	19,27 $\pm$ 2,893	103,25 $\pm$ 7,277

Tablo 6.25'te Elazığ ilindeki mali müşavirlerin ölçekte sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hangi alt boyutta, ne düzeyde başarılı oldukları belirtilmiştir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 17,12'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24'tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Bireysel Bankacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 13,41'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 18'dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,02'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15'tir. Buna göre bu alt boyutta yüksek bir başarı elde edilmiştir. “Yatırım” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,43'tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15'tir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Vergi ve Mevzuat” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 8,70'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 12'dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Genel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,27'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 30'dur. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Özel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 19,27'dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24'tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan “Finansal Okuryazarlık” düzeyinin ortalaması 103,25'tir. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138'dir. Buna göre Elazığ ilinde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

6.7. Elazığ İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Tablo 6.26. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Temel			
Düzye Ekonomi ve Finans	17,44±1,054	16,16±,937	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.26’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.27. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Bireysel Bankacılık	13,91±,368	11,91±1,311	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.27’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.28. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Emeklilik ve Sigortacılık	12,63±1,125	10,16±1,585	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.28’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.29. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Yatırım	9,08±,603	10,50±1,243	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.29’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Kadın mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.30. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Vergi ve Mevzuat	8,61±,934	9,00±1,348	0,185

*Mann Whitney-U test, *p>0,05*

Tablo 6.30’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Kadın mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.31. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Genel Bilgiler	24,33±2,042	20,08±1,880	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.31’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.32. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Özel Bilgiler	20,41±1,932	15,83±2,587	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.32’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.33. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Finansal Okuryazarlık	106,44±4,305	93,66±5,804	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.33’te çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

6.8.Malatya İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Okuryazarlık Düzeyleri ve Hipotezler

Tablo 6.34. Malatya ilindeki mali müşavirlerin demografik özellikleri

			<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek		87	77,7
	Kadın		25	22,3
Yaş	18-25		7	6,3
	26-35		56	50,0
	36-45		36	32,1
	46 ve Üzeri		13	11,6
Meslek	SMMM		103	92,0
	YMM		9	8,0
Kredi Kartı Kullanma	Evet		85	75,9
	Hayır		27	24,1
Bireysel Emeklilik Kullanma	Evet		43	38,4
	Hayır		69	61,6
İnternet Bankacılığı Kullanma	Evet		88	78,6
	Hayır		24	21,4
Toplam			112	100,0

Tablo 6.34’te çalışmaya katılan Malatya ilindeki mali müşavirlere ait demografik özellikler görülmektedir. Tabloya göre, çalışmaya katılan mali müşavirlerin %22,3’ü (25) kadın ve %77,7’si (87) erkektir. Mali müşavirlerin %6,3’ü (7) 18-25 yaş aralığında, %50’si (56) 26-35 yaş aralığında, %32,1’i (36) 36-45 yaş aralığında ve %11,6’sı (13) 46 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin %92’i (103) SMMM iken %8’i (9) YMM olarak çalışmaktadır. Mali müşavirlerin %75,9’u (85) kredi kartı kullanırken, %24,1’i (27) kredi kartı kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %38,4’ü (43) bireysel emeklilik kullanmakta iken %61,6’sı (69) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Son olarak mali müşavirlerin %78,6’sı (88) internet bankacılığı kullanırken, %21,4’ü (24) internet bankacılığı kullanmamaktadır.

Tablo 6.35. Malatya ilindeki mali müşavirlerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplar ve hipotezler

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans		F	%
Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır	Yanlış	3	2,7
	Fikrim Yok	8	7,1
	Doğru	101	90,2
Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.	Yanlış	93	83,0
	Fikrim Yok	5	4,5
	Doğru	14	12,5
Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.	Yanlış	42	37,5
	Fikrim Yok	23	20,5
	Doğru	47	42,0
Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.	Yanlış	29	25,9
	Fikrim Yok	10	8,9
	Doğru	73	65,2
Borsalarda sadece hisse senedi alım-satımı yapılmaktadır.	Yanlış	74	66,1
	Fikrim Yok	8	7,1
	Doğru	30	26,8
Türkiye’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.	Yanlış	13	11,6
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	93	83,0
Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.	Yanlış	95	84,8
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	11	9,8
Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.	Yanlış	5	4,5
	Fikrim Yok	7	6,3
	Doğru	100	89,3
Bireysel Bankacılık		F	%
Tüm bankalar aynı işlem ücretleri ile çalışırlar.	Yanlış	100	89,3
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	6	5,4
Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.	Yanlış	21	18,8
	Fikrim Yok	7	6,3
	Doğru	84	75,0
IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.	Yanlış	9	8,0
	Fikrim Yok	10	8,9
	Doğru	93	83,0
EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.	Yanlış	94	83,9
	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	15	13,4
İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilir.	Yanlış	9	8,0
	Fikrim Yok	5	4,5
	Doğru	98	87,5
İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilir.	Yanlış	6	5,4
	Fikrim Yok	7	6,3
	Doğru	99	88,4
Emeklilik ve Sigortacılık		F	%
Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktördür.	Yanlış	23	20,5
	Fikrim Yok	13	11,6
	Doğru	76	67,9
SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.	Yanlış	7	6,3
	Fikrim Yok	4	3,6
	Doğru	101	90,2
Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.	Yanlış	96	85,7

	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	10	8,9
Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.	Yanlış	5	4,5
	Fikrim Yok	4	3,6
	Doğru	103	92,0
Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerekmektedir.	Yanlış	15	13,4
	Fikrim Yok	11	9,8
	Doğru	86	76,8
Yatırım	F	%	
Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.	Yanlış	68	60,7
	Fikrim Yok	15	13,4
	Doğru	29	25,9
Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.	Yanlış	73	65,2
	Fikrim Yok	8	7,1
	Doğru	31	27,7
Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.	Yanlış	21	18,8
	Fikrim Yok	26	23,2
	Doğru	65	58,0
Döviz, bir tasarruf aracıdır.	Yanlış	35	31,3
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	71	63,4
Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.	Yanlış	87	77,7
	Fikrim Yok	8	7,1
	Doğru	17	15,2
Vergi ve Mevzuat	F	%	
Türkiye’de KDV oranı bütün ürünlerde %18 olarak uygulanmaktadır.	Yanlış	103	92,0
	Fikrim Yok	4	3,6
	Doğru	5	4,5
Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.	Yanlış	54	48,2
	Fikrim Yok	2	1,8
	Doğru	56	50,0
Her işyeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.	Yanlış	3	2,7
	Fikrim Yok	4	3,6
	Doğru	105	93,8
Bir "Vergi Yılı" 1 Ocak'ta başlayıp, 31 Aralık'ta sona erer.	Yanlış	7	6,3
	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	102	91,1
Mali Tablolar Genel Bilgiler	F	%	
Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.	Yanlış	3	2,7
	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	106	94,6
Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.	Yanlış	13	11,6
	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	96	85,7
Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir.	Yanlış	45	40,2
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	61	54,5
Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir.	Yanlış	99	88,4
	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	7	6,3
Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır.	Yanlış	48	42,9
	Fikrim Yok	10	8,9
	Doğru	54	48,2
Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır.	Yanlış	16	14,3
	Fikrim Yok	8	7,1

	Doğru	88	78,6
	Yanlış	4	3,6
Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur.	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	102	91,1
	Yanlış	57	50,9
İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış karıdır.	Fikrim Yok	11	9,8
	Doğru	44	39,3
	Yanlış	4	3,6
Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur.	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	105	93,8
	Yanlış	63	56,3
Proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur.	Fikrim Yok	16	14,3
	Doğru	33	29,5
Mali Tablolar Özel Bilgiler	F	%	
	Yanlış	21	18,8
Hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz.	Fikrim Yok	11	9,8
	Doğru	80	71,4
	Yanlış	66	58,9
Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir.	Fikrim Yok	8	7,1
	Doğru	38	33,9
	Yanlış	14	12,5
Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır.	Fikrim Yok	9	8,0
	Doğru	89	79,5
	Yanlış	44	39,3
Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir.	Fikrim Yok	11	9,8
	Doğru	57	50,9
	Yanlış	8	7,1
Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır.	Fikrim Yok	6	5,4
	Doğru	98	87,5
	Yanlış	6	5,4
Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur.	Fikrim Yok	3	2,7
	Doğru	103	92,0
	Yanlış	75	67,0
Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez.	Fikrim Yok	12	10,7
	Doğru	25	22,3
	Yanlış	14	12,5
Brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir.	Fikrim Yok	7	6,3
	Doğru	91	81,3

6.8.1. Temel düzeyde ekonomi ve finans

Tablo 6.35'te Malatya ilindeki mali müşavirlerin ölçek sorularına verdikleri cevaplar görülmektedir. Ölçeğin ilk boyutu "Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans" alt boyutundan oluşmaktadır. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir: Enflasyonun paranın satın alma gücünü azalttığını belirten soruya mali müşavirlerin %90,2'si doğru, %2,7'si yanlış ve %7,1'si fikrim yok şeklinde işaretleme yapmışlardır. Türkiye'de enflasyon oranlarının %10'un altında olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %83'ü yanlış, %12,5'i doğru ve %4,5'i fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Enflasyon oranının

piyasadaki kredi faiz oranından yüksek olduğu durumda kredi kullanmanın avantajlı olduğunu ifade eden soruya %42 oranında doğru, %37,5 oranında yanlış ve %20,5 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Bir evi kiralamanın, ev satın almaya göre finansal olarak bütçemizi daha rahat kullanmamızı sağlayacağını belirten soruya %65,2 oranında doğru, %25,9 oranında yanlış ve %8,9 oranında fikrim yok şeklinde cevaplar verilmiştir. Borsalarda sadece hisse alım satımı yapıldığını belirten soruya verilen cevapların oranlarına bakıldığında yanlış seçeneğini işaretleyenlerin oranı %66,1 iken doğru seçeneğini işaretleyenlerin oranı %26,8 ve fikrim yok seçeneğini işaretleyenlerin oranı %7,1'dir. Ülkemizdeki menkul kıymetler borsasının isminin Borsa İstanbul olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %83'ü doğru, %11,6'sı yanlış %5,4'ü fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Vadesiz mevzuat hesabının faiz getirisi sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %84,8'i yanlış, %9,8'i doğru ve %5,4'ü fikrim yok şeklinde işaretleme yapmışlardır. Ons'un altın gibi değerli madenlerin ölçüm birimi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %89,3'ü doğru, %4,5'i yanlış ve %6,3'ü fikrim yok cevabını vermişlerdir.

6.8.2.Bireysel bankacılık

Ölçeğin ikinci bölümü "Bireysel Bankacılık" boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; Tüm bankaların işlem ücretlerinin aynı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %89,3'ü yanlış, %5,4'ü doğru ve %5,4'ü fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Uzun vadeli kredi kullanmanın kısa vadeli kredi kullanmaya göre daha maliyetli olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %75'i doğru, %18,8'i yanlış ve %6,3'ü fikrim yok cevabını vermişlerdir. IBAN numarasının uluslararası banka hesap numarası olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %83'ü doğru, %8,9'u yanlış ve %8'i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. EFT'nin aynı bankadaki hesaplar arasında para aktarımı sağladığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %83,9'u yanlış, %13,4'ü doğru ve %2,7'si fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığıyla kredi başvurusu yapıldığını ifade eden soruya mali müşavirlerin %87,5'i doğru, %8'i yanlış ve %4,5'i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alınıp satıldığını belirten soruya mali müşavirlerin %88,4'ü doğru, %5,4'ü yanlış ve %6,3'ü fikrim yok cevabını vermişlerdir.

6.8.3. Emeklilik ve sigortacılık

“Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutuna verilen cevaplar şu şekildedir; bireyin yaşının, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir faktör olduğu sorusuna mali müşavirlerin %67,9’u doğru seçeneğini işaretlerken, %20,5’i yanlış seçeneğini ve %11,6’sı fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Ülkemizde çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumunun SGK olduğunu ifade edilen soruyu mali müşavirlerin %90,2’si doğru, %6,3’ü yanlış ve %3,6’sı fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Türkiye’de emeklilik yaşının herkes için 65 olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %85,7’si yanlış, %8,9’u doğru ve %5,4’ü fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Bireysel emeklilik sisteminin aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemi olduğunu ifade eden soruya mali müşavirlerin %92’si doğru, %4,5’i yanlış ve %3,6’sı fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi yapmak gerektiğini belirten soru hakkında araştırmaya katılan mali müşavirlerin %76,8’i doğru seçeneğini, %13,4’ü yanlış seçeneğini ve %9,8’i fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir.

6.8.4. Yatırım

“Yatırım” alt boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bir şirketin tahvilinin alınması durumunda o şirkete ortak olunduğu ifade edilen soruya mali müşavirlerin %25,9’u doğru seçeneğini, %60,7’si yanlış seçeneğini ve %13,4’ü fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Hisse senedi yatırımı sonucunda faiz kazancı sağlandığını ifade eden soruya %27,7 oranında doğru, %65,2 oranında yanlış ve %7,1 oranında fikrim yok seçenekleri işaretlenmiştir. Hisse senedi yatırımının tahvil yatırımına göre riskli olduğunu ifade eden soruya %58 oranında doğru, %18,8 oranında yanlış ve %23,2 oranında fikrim yok seçeneği işaretlenmiştir. Dövizin bir tasarruf aracı olduğunu belirten soruya mali müşavirlerin %63,4’ü doğru, %31,3’ü yanlış ve %5,4’ü fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir sorusuna mali müşavirlerin %77,7’si yanlış, %7,1’i fikrim yok ve %15,2’si doğru şeklinde cevap vermişlerdir.

6.8.10. Vergi ve mevzuat

Araştırmada uygulanan ölçeğin bir diğer alt boyutu “Vergi ve Mevzuat” boyutudur. Bu alt boyutta verilen cevaplar şöyledir; ülkemizde KDV oranının tüm ürünlerde %18 olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %92’si yanlış %4,5’i doğru ve %3,6’sı fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Yeni bir iş kurulmadan önce ilk olarak sanayi ve ticaret odasına kayıt olunmasının gerektiğini belirtilen soruya mali müşavirlerin %50’si doğru, %48,2’si yanlış ve %1,8’i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Tüm iş yeri sahiplerinin vergi dairesi kaydının olması gerektiğini ifade eden soruya mali müşavirlerin %93,8’i doğru, %2,7’si yanlış ve %3,6’sı fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Vergi yılının başlangıcının 1 Ocak, sonunun ise 31 Aralık olduğuna yönelik soruya mali müşavirlerin %91,1’i doğru, %6,3’ü yanlış ve %2,7’si fikrim yok şeklinde cevaplamışlardır.

6.8.11. Mali tablolar genel bilgiler

Ölçeğin bir diğer alt boyutu “Mali Tablolar Genel Bilgiler” boyutudur. Bu boyuta verilen cevaplar şu şekildedir; bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösteren soruya mali müşavirlerin %94,6’sı doğru, %2,7’si yanlış ve %2,7’si fikrim yok seçeneğini işaretlemiştir. Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %85,7’si doğru, %11,6’sı yanlış ve %2,7’si fikrim yok şeklinde cevaplamıştır. Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL’dir şeklinde sorulan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %54,5’i doğru, %40,2’si yanlış ve %5,4’ü fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zarar etmiştir şeklinde olan soruya çalışmaya katılan mali müşavirlerin %88,4’ü yanlış, %6,3’ü doğru ve %5,4’ü fikrim yok şeklinde cevap vermiştir. Likidite, yakın bir gelecekte ödenmesi gereken finansal taahhütlerin yerine getirilmesinden sonra elde kalan nakit tutardır şeklinde sorulan soruya mali müşavirlerin %48,2’si doğru, %42,9’u yanlış ve %8,9’u fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bilançoda varlıklar likiditeye göre kaynaklar ise vade yapılarına göre sıralanır şeklindeki soruya mali müşavirlerin %78,6’sı doğru seçeneğini, %14,3’ü yanlış seçeneğini ve %7,1’i fikrim yok seçeneğini işaretlemişlerdir. Temel mali tablolar bilanço ve gelir tablosudur şeklinde olan soruya mali müşavirlerin %91,1’i doğru, %14,3’ü yanlış ve %7,1’i fikrim yok cevabını vermişlerdir. İşletmenin ana faaliyet konusundaki mal ve hizmet satışlarından elde edilen net satış

karıdır sorusuna mali müşavirlerin %39,3'ü doğru, %50,9'u yanlış ve %9,8'i fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Gelir tablosu işletmenin bir faaliyet döneminde ki faaliyetlerinin sonucunu kar veya zarar olarak gösteren tablodur sorusuna ise mali müşavirlerin %93,8'i doğru, %3,6'sı yanlış ve %2,7'si fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Son olarak proforma bilanço geçmişe dönük hazırlanan tahmini bir bilançodur sorusuna da mali müşavirlerin %9,5'i doğru, %56,3'ü yanlış ve %14,3'ü ise fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

6.8.12. Mali tablolar özel bilgiler

Ölçeğin son alt boyutu “Mali Tablolar Özel Bilgiler” boyutundan oluşmaktadır. Bu alt boyuta verilen cevaplar şöyledir; hazır değerdeki azalış stoklarda ki azalışı açıklayamaz sorusuna mali müşavirlerin %71,4'ü doğru, %18,8'i yanlış ve %9,8'i fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Satışların maliyeti işletmenin dönem içindeki alışlarının maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %58,9'u yanlış, %33,9'u doğru ve %7,1'i fikrim yok seçeneklerini işaretlemişlerdir. Mali tablolar analizi ikiden fazla yıllar için yapılırsa başlangıç yıl baz yıl olarak alınır sorusuna mali müşavirlerin %79,5'i doğru, %12,5'i yanlış ve %8'i fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Bilançoda aktif ve pasif kalemler brüt tutarları ile kaydedilir sorusuna ise %50,9 oranında doğru, %39,3 oranında yanlış ve %9,8 oranında fikrim yok seçenekleri işaretlenmiştir. Alacak devir hızı oranı alacakların tahsil yeteneğini gösteren orandır sorusuna mali müşavirlerin %87,5'i doğru, %7,1'i yanlış ve %5,4'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Dönen varlıklarla kısa vadeli borçların ödenmesi uygundur sorusuna mali müşavirlerin %92'si doğru, %5,4'ü yanlış ve %2,7'si fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir. Temel mali tablolar enflasyondan etkilenmez sorusuna mali müşavirlerin %22,3'i doğru, %67'si yanlış ve %10,7'si fikrim yok cevaplarını vermişlerdir. Son olarak brüt kar marjını etkileyen en önemli unsur satışların maliyetidir sorusuna mali müşavirlerin %81,3'ü doğru, %12,5'i yanlış ve %6,3'ü fikrim yok şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 6.36. Malatya ilindeki mali müşavirlerin genel başarı durumu

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Bireysel Bankacılık	Emeklilik ve Sigortacılık	Yatırım	Vergi ve Mevzuat	Mali Tablolar Genel Bilgiler	Mali Tablolar Özel Bilgiler	Finansal Okuryazarlık
($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)
17,02±1,410	13,39±1,232	12,05±1,511	9,36±1,244	8,90±1,065	23,07±2,358	18,97±2,555	102,78±6,393

Tablo 6.36’da Malatya ilindeki mali müşavirlerin ölçekte sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hangi alt boyutta, ne düzeyde başarılı oldukları belirtilmiştir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 17,02’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Bireysel Bankacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 13,39’dur. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 18’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,05’tir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta yüksek bir başarı elde edilmiştir. “Yatırım” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,36’dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Vergi ve Mevzuat” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 8,90’dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 12’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Genel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,07’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 30’dur. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Özel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 18,97’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan “Finansal Okuryazarlık” düzeyinin ortalaması 102,78’dir. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138’dir. Buna göre Malatya ilinde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

6.10. Malatya İlindeki Mali Müşavirlerin Finansal Bilgi Düzeyleri İle Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Tablo 6.37. Temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	17,29±1,415	16,08±,909	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.37’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin temel düzeyde ekonomi ve finans düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.38. Bireysel bankacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Bireysel Bankacılık	13,83±,568	11,84±1,624	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.38’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin bireysel bankacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.39. Emeklilik ve sigortacılık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Emeklilik ve Sigortacılık	12,64±,999	10,00±1,154	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.39’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin emeklilik ve sigortacılık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.40. Yatırım düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Yatırım	9,00±1,067	10,64±,952	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.40’ta çalışmaya katılan mali müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Kadın mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin yatırım düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.41. Vergi ve mevzuat düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Vergi ve Mevzuat	8,82±,990	9,16±1,280	0,079

*Mann Whitney-U test, *p>0,05*

Tablo 6.41’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($p>0,05$).

H0: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin vergi ve mevzuat düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H1 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.42. Mali tablolar genel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Genel Bilgiler	23,97±1,591	19,92±1,823	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.42’te çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptirler.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar genel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.43. Mali tablolar özel bilgiler düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Mali Tablolar Özel Bilgiler	19,96±1,602	15,52±2,238	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.43'te çalışmaya katılan mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.44. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	P
Finansal Okuryazarlık	105,55±3,255	93,16±5,177	0,000*

*Mann Whitney-U test, *p<0,05*

Tablo 6.44'te çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiptir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

6.8.13. Genel Hipotezler

Tablo 6.45. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin demografik özellikleri

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Erkek	155	77,5
	Kadın	45	22,5
Yaş	18-25	11	5,5
	26-35	101	50,5
	36-45	60	30,0
	46 ve Üzeri	28	14,0
Meslek	SMMM	188	94,0
	YMM	12	6,0
Kredi Kartı Kullanma	Evet	154	77,0
	Hayır	46	23,0
Bireysel Emeklilik Kullanma	Evet	67	33,5
	Hayır	133	66,5
İnternet Bankacılığı Kullanma	Evet	164	82,0
	Hayır	36	18,0
Şehir	Tunceli	13	6,5
	Bingöl	27	13,5
	Elazığ	48	24,0
	Malatya	112	56,0
Toplam		200	100,0

Tablo 6.45’te dört ilde çalışmaya katılan mali müşavirlere ait demografik özellikler görülmektedir. Tabloya göre, çalışmaya katılan mali müşavirlerin %22,5’i (45) kadın ve %77,5’i (155) erkektir. Mali müşavirlerin %5,5’i (11) 18-25 yaş aralığında, %50,5’i (101) 26-35 yaş aralığında, %30’u (60) 36-45 yaş aralığında ve %14’ü (28) 46 yaş ve üzerindedir. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin %94’ü (188) SMMM iken %6’sı (12) YMM olarak çalışmaktadır. Mali müşavirlerin %77’si (154) kredi kartı kullanırken, %23’ü (46) kredi kartı kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %33,5’i (67) bireysel emeklilik kullanmakta iken %66,5’i (133) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Mali müşavirlerin %82’si (164) internet bankacılığı kullanırken, %18’i (36) internet bankacılığı

kullanmamaktadır. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin %6,5'i Tunceli'de, %13,5'i (27) Bingöl'de, %24'ü (48) Elazığ'da ve %56'sı (112) Malatya'da bulunmaktadır.

Tablo 6.46. İllere göre mali müşavirlerin finansal okuryazarlık ve alt ölçeklerindeki başarı düzeylerinin karşılaştırılması

	İLLER				p
	Tunceli	Bingöl	Elazığ	Malatya	
Temel Düzeyde					
Ekonomi ve Finans	16,61±1,709	17,11±1,250	17,12±1,160	17,02±1,410	0,678
Bireysel Bankacılık	14,00±,000	13,77±,640	13,41±1,126	13,39±1,232	0,134
Emeklilik ve Sigortacılık	12,69±,751	12,48±1,188	12,02±1,643	12,05±1,511	0,297
Yatırım	9,15±1,463	9,33±,733	9,43±1,008	9,36±1,244	0,977
Vergi ve Mevzuat	9,38±,960	8,96±1,018	8,70±1,051	8,90±1,065	0,219
Mali Tablolar Genel Bilgiler	23,46±1,560	23,81±1,961	23,27±2,719	23,07±2,358	0,578
Mali Tablolar Özel Bilgiler	19,69±1,377	19,96±1,764	19,27±2,893	18,97±2,555	0,338
Finansal Okuryazarlık	105,00±2,972	105,44±4,126	103,25±7,277	102,78±6,393	0,269

Kruskal Wallis test, p>0,05

Tablo 6.46 incelendiğinde **Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (17,12) sahip olan mali müşavirler Elazığ'da olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Tunceli (16,61) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Bireysel Bankacılık** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (14,00) sahip olan mali müşavirler Tunceli'de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Malatya (13,39) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta

dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Emeklilik ve Sigortacılık** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (14,00) sahip olan mali müşavirler Tunceli’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Elazığ (13,39) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Yatırım** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (9,43) sahip olan mali müşavirler Elazığ’da olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Tunceli (9,15) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Vergi ve Mevzuat** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (9,38) sahip olan mali müşavirler Tunceli’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Elazığ (8,70) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Mali Tablolar Genel Bilgiler** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (23,81) sahip olan mali müşavirler Bingöl’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Malatya (23,07) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Mali Tablolar Özel Bilgiler** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (19,96) sahip olan mali müşavirler Bingöl’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Malatya (18,97) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Mali Tablolar Özel Bilgiler** alt boyutunda elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (19,96) sahip olan mali müşavirler Bingöl’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Malatya (18,97) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tabloda **Finans Okuryazarlık** toplamında elde edilen ortalama puanlara göre en yüksek orana (105,44) sahip olan mali müşavirler Bingöl’de olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En düşük ortalamaya sahip ilin ise Malatya (102,78) olduğu görülmektedir. Bu alt boyutta dört ildeki mali müşavirlerin ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 6.47. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin genel başarı durumu

Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Bireysel ve Bankacılık	Emeklilik ve Sigortacılık	Yatırım	Vergi ve Mevzuat	Mali ve Tablolar Genel Bilgiler	Mali Tablolar Özel Bilgiler	Finansal Okuryazarlık
($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)	($\bar{X} \pm SS$)
17,03 $\pm$ 1,350	13,49 $\pm$ 1,111	12,14 $\pm$ 1,474	9,36 $\pm$ 1,143	8,89 $\pm$ 1,053	23,24 $\pm$ 2,358	19,22 $\pm$ 2,503	103,40 $\pm$ 6,246

Tablo 6.47’de dört ilde çalışmaya katılan mali müşavirlerin ölçekte sorulan sorulara vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hangi alt boyutta, ne düzeyde başarılı oldukları belirtilmiştir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 17,03’tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Bireysel Bankacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 13,49’dur. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 18’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,14’tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta yüksek bir başarı elde edilmiştir. “Yatırım” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,36’dır. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 15’tir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Vergi ve Mevzuat” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 8,89’dur. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 12’dir. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Genel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,24’tür. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 30’dur. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. “Mali Tablolar Özel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 19,22’dir. Bu alt boyutta alınabilecek en yüksek puan 24’tür. Buna göre bu alt boyutta ortalama puanın üzerinde bir başarı elde edilmiştir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan “Finansal Okuryazarlık” düzeyinin ortalaması 103,40’tır. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138’dir.

Buna göre dört ilde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 6.48. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin internet bankacılığı kullanımları açısından farklılıkları

	İnternet Bankacılığı		P
	Evet ($\bar{X} \pm SS$)	Hayır ($\bar{X} \pm SS$)	
Finansal Okuryazarlık	105,31 $\pm$ 4,391	94,66 $\pm$ 6,028	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.48’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri internet bankacılığı kullanma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<0,05). İnternet bankacılığı kullanan mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri internet bankacılığı kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri internet bankacılığı kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.49. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin kredi kartı kullanımları açısından farklılıkları

	Kredi Kartı		P
	Evet ($\bar{X} \pm SS$)	Hayır ($\bar{X} \pm SS$)	
Finansal Okuryazarlık	105,66 $\pm$ 3,692	95,80 $\pm$ 7,041	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.49’da çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri kredi kartı kullanma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<0,05). Kredi kartı kullanan mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri kredi kartı kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri kredi kartı kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.50. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin bireysel emeklilik kullanımları açısından farklılıkları

Bireysel Emeklilik			
	Evet ($\bar{X} \pm SS$)	Hayır ($\bar{X} \pm SS$)	P
Finansal Okuryazarlık	97,07±6,322	106,58±2,879	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.50’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri bireysel emeklilik kullanma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<0,05). Bireysel bankacılık kullanmayan mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri bireysel emeklilik kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri bireysel emeklilik kullanma durumlarına göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.51. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin meslekleri açısından farklılıkları

Meslek			
	SMMM ($\bar{X} \pm SS$)	YMM ($\bar{X} \pm SS$)	P
Finansal Okuryazarlık	104,21±5,412	90,66±4,438	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.51’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri mesleklerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p<0,05). SMMM olarak çalışan mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri mesleklerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri mesleklerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.52. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin cinsiyetleri açısından farklılıkları

	Cinsiyet		P
	Erkek ($\bar{X} \pm SS$)	Kadın ($\bar{X} \pm SS$)	
Finansal Okuryazarlık	105,94 $\pm$ 3,441	94,62 $\pm$ 5,773	0,000*

*Mann Whitney-U test, * p<0,05*

Tablo 6.52’de çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Erkek mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

Tablo 6.53. Finansal okuryazarlık düzeyinin mali müşavirlerin yaşları açısından farklılıkları

	Yaş				P
	18-25 ($\bar{X} \pm SS$)	26-35 ($\bar{X} \pm SS$)	36-45 ($\bar{X} \pm SS$)	46 ve Üzeri ($\bar{X} \pm SS$)	
Finansal Okuryazarlık	88,63 $\pm$ 3,529	106,54 $\pm$ 3,869	103,18 $\pm$ 3,362	98,32 $\pm$ 7,081	0,000*

*Kruskal Wallis test, * p<0,05*

Tablo 6.53’te çalışmaya katılan mali müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri yaşlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır ($p<0,05$). Yaşları 20-35 ile 36-45 arasında olan mali müşavirler daha yüksek düzeye sahiplerdir.

H0: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri yaşlarına göre anlamlı farklılaşmaktadır.

H1: Mali Müşavirlerin finansal okuryazarlık düzeyleri yaşlarına göre anlamlı farklılaşmamaktadır.

H0 hipotezi kabul edilir.

7. SONUÇ, TARTIŞMA, ÖNERİLER

Muhasebe meslek mensubu olmanın kazandırdığı yükümlülükleri layıkıyla yerine getirebilmek son derece önem arz etmektedir. Çünkü muhasebe meslek mensuplarının yalnızca hizmet verdikleri işletmelere karşı sorumluluğu olmayıp topluma karşı da sorumlulukları vardır. İlgililer için sunulan raporlamaların etik ilkesi doğrultusunda olması gerekliliği ehemmiyet taşımaktadır. Dolayısıyla mali müşavirler, tuttukları defterlerin ve yaptıkları işlemlerin doğru bir şekilde kayıtlara alınmasının bilincinde olmalıdırlar. Kayıtlara alınan belgelerin doğru olması meslek mensubunun muhasebe ve finans anlamında bilgisinin yeterli olmasıyla bağıntılıdır. Bahsedilen teorik anlamdaki bilgi yeterliliği tek başına tatmin edici olmayacaktır. Bu bilgilerin teknik olarak bilinmesi ve uygulamaya entegre olabilecek şekilde aktarılması mali müşavirlerin finansal ve mali tablo okuryazarı olması ile doğrudan ilişkilidir. Çalışmamız bu ilişkiyi ele alarak; TRB1 Bölgesi olarak bilinen Tunceli, Elazığ, Bingöl, Malatya illerinde yer alan muhasebe meslek mensuplarının finansal ve mali tablo okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesine yönelik olarak hazırlanmıştır. Ankete katılım sayıları ise şu şekildedir: Tunceli ilinden 10 erkek 3 kadın olmak üzere 13, Elazığ ilinden 36 erkek 12 kadın olmak üzere 48, Bingöl ilinden 22 erkek 5 kadın olmak üzere 27, Malatya ilinden 87 erkek 25 kadın olmak üzere 112, toplamda 200 muhasebe meslek mensubuna ulaşılmıştır. TÜRMOB' den resmi olarak alınan verilere göre TRB1 Bölgesinde görevlerini ifa eden SMMM ve YMM sayıları ise şu şekildedir: Tunceli ilinde 13 SMMM, Elazığ ilinde 216 SMMM - 4 YMM, Bingöl ilinde 50 SMMM, Malatya ilinde 468 SMMM – 15 YMM aktif olarak kayıtlı bir şekilde bulunmaktadır. Netice itibariyle TRB1 Bölgesinde yer alan 766 muhasebe meslek mensubundan 200 muhasebe meslek mensubuna erişilmiştir. Katılımcıların ankete vermiş oldukları yanıtlar il bazında tek tek ele alınmış olup karşılaştırılmıştır. Araştırmada özel hipotezler ve genel hipotezler analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Genel hipotezler sonucunda çalışmaya katılan mali müşavirlerin %6,5'i Tunceli'de, %13,5'i (27) Bingöl'de, %24'ü (48) Elazığ'da ve %56'sı (112) Malatya'da bulunmaktadır. Mali müşavirlerin %22,5'i (45) kadın ve %77,5'i (155) erkektir. Mesleğin yoğun ve zor çalışma şartları olması sebebiyle kadınlar tarafından daha az ilgi gördüğü düşünülmektedir. Mali müşavirlerin %5,5'i (11) 18-25 yaş aralığında, %50,5'i (101) 26-35 yaş aralığında, %30'u (60) 36-45 yaş aralığında ve %14'ü (28) 46 yaş ve üzerindedir. 18-25 yaş aralığında az sayıda mali müşavirin olması, o yaşlarda hala üniversite öğreniminin bitmemesinden

kaynaklı olabileceğini düşündürmektedir. Çalışmaya katılan mali müşavirlerin %94'ü (188) SMMM iken %6'sı (12) YMM olarak çalışmaktadır. Yeminli mali müşavir mesleğini icra edebilmek için on yıl gibi uzun bir süreyle serbest muhasebeci mali müşavirlik mesleğini aktif olarak yapmak gerekmektedir. Mecburi kılınan bu ve benzeri şartlar ile sınavlarının zorluk dereceleri üst düzeylerde olduğu için yeminli mali müşavirlik mesleğinde yer alan rakamların az olması normal karşılanmaktadır. Öyle ki anketin evrenini oluşturan iller arasında bulunan Bingöl ve Tunceli illerinde yeminli mali müşavir bulunmamaktadır. Genellikle de nüfus yoğunluğu az olan illerimizde yeminli mali müşavir olmamakta veya tek haneli sayıları bile aşmamaktadır. Mali müşavirlerin %77'si (154) kredi kartı kullanırken, %23'ü (46) kredi kartı kullanmamaktadır. Günümüzde ödeme aracı olarak sıklıkla faydalanılan kredi kartlarının yüksek düzeyde kullanım oranına sahip çıkması normal karşılanmaktadır. Ancak bilinçli kredi kartı kullanımının finansal okuryazar olmakla mümkün olabileceği savunulmaktadır. Mali müşavirlerin %33,5'i (67) bireysel emeklilik kullanmakta iken %66,5'i (133) bireysel emeklilik kullanmamaktadır. Bireysel emeklilik, bireylerin fonlarından ayırdıkları tasarrufların geleceğe yatırım olarak aktarılmasını içermektedir. Ancak ülkemizde hala bireysel emeklilik kullanımı tam anlamıyla yaygınlaşmamıştır. Dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının da ellerinde bulunan likit varlıkları ihtiyaçları doğrultusunda kullanmaları olağandır. Mali müşavirlerin %82'si (164) internet bankacılığı kullanırken, %18'i (36) internet bankacılığı kullanmamaktadır. Bankalar işlemlerini kolaylaştırma açısından dijitalleşme yolunda adımlar atmaktadır. Bankaların attıkları bu adımlara kurumlarda ayak uydurmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu, Gelir İdaresi Başkanlıkları gibi kurumlar özellikle devlet bankalarıyla koordineli bir şekilde çalışarak ödeme yöntemlerini çeşitlendirmiştir. Bu durum sebebiyle internet bankacılığının kullanılması muhasebe meslek mensuplarının işlerini kolaylaştırıp, hızlandıracağı için büyük bir oranda tercih edilmesi muhtemeldir. “Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 17,03'tür. “Bireysel Bankacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 13,49'dur. “Emeklilik ve Sigortacılık” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 12,14'tür. “Yatırım” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 9,36'dır. “Vergi ve Mevzuat” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 8,89'dur. “Mali Tablolar Genel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 23,24'tür. “Mali Tablolar Özel Bilgiler” alt boyutunda aldıkları puan ortalaması 19,22'dir. Mali Müşavirlerin ölçeğin tamamı olan “Finansal Okuryazarlık” düzeyinin ortalaması

103,40'tır. Ölçeğin tamamından alınabilecek en yüksek puan 138'dir. Buna göre TRB1 Bölgesi olarak adlandırılan (Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli) dört ilde çalışmaya katılan mali müşavirlerin yüksek düzeyde finansal okuryazarlığa sahip olduğu söylenebilir.

Finans ile ilgili doneleri içeriğinde barındırması nedeniyle internet bankacılığı, bireysel emeklilik sistemi ve kredi kartı kullanmak için belirli bilgi birikimine sahip olunması gerekmektedir. Ulaşılan istatistiksel verilerle de bu durum desteklenmiş olup; internet bankacılığı, bireysel emeklilik sistemi ve kredi kartı kullanımı olan muhasebe meslek mensuplarının finansal okuryazarlık düzeyleri kredi kartı kullanmayı tercih etmeyen meslek mensuplarına göre daha yüksek oranlarda belirlenmiştir. YMM ve SMMM olarak incelenen meslek gruplarından SMMM'lerin finansal okuryazarlık düzeyleri oransal olarak daha yüksektir. Araştırma doğrultusunda elde edilen bulgulara göre erkek mali müşavirlerin kadın mali müşavirlere kıyasla daha yüksek oranlarda finansal okuryazar oldukları kanısına varılmıştır. Sınıflandırılan yaş aralığına baktığımızda, 20-35 ile 36-45 yaşları arasında olan mali müşavirlerin daha yüksek seviyelerde finansal okuryazar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Anket formuna cevap veren muhasebe meslek mensuplarının mali tablo okuryazarlığı cinsiyetlerine göre incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre Malatya, Elazığ, Bingöl illerinde erkek mali müşavirlerin mali tablolar özel bilgiler ve mali tablolar genel bilgiler başlığı adı altında sorulan sorulara daha fazla hakim oldukları görülmüştür. Tunceli ilinde ise bu başlıkların cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı neticesine ulaşılmıştır. Mali tablo okuryazarlığını il bazında karşılaştırdığımızda, mali tablolar genel bilgiler ve mali tablolar özel bilgiler bölümlerinde il sıralaması aynı şekildedir. Sıralamayı incelediğimizde; Bingöl ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları en yüksek mali tablo okuryazarlığına sahipken, Malatya ili en düşük mali tablo okuryazarlık ortalamasına sahiptir. Aralarındaki oransal değerlerin birbirleriyle olan farklarının çok uç noktalarda olmaması ise dikkat çekmektedir.

Meslek mensuplarının yürüttüğü işlemlerin ekonomik boyuttaki etkileri geniş alanlara yayılmaktadır. Bu etkileşimin beraberinde getirdiği unsurların parçası olan finansal okuryazarlık ve mali tablo okuryazarlığı yapılan çalışmanın ana konusunu oluşturmaktadır. Ana konu çerçevesinde muhasebe meslek mensuplarına yapılan anketler incelendiğinde okuryazarlık oranları yüksek seviyelerde seyretmektedir. Bu durum meslekleri itibarıyla hakim olmaları gereken konuları içerdiği için doğal karşılanmaktadır. Ancak kavramsal ve teorik açıdan verdikleri cevaplar ortalama olarak

değerlendirilmektedir. Bu nedenle muhasebe meslek mensuplarının, mali tablo okuryazarlığı ve finansal okuryazarlık ile ilgili eğitimler alması oldukça değerlidir. İşlerinde uzmanlaşmak adına aldıkları bu eğitimler sayesinde bilgi anlamında katma değerlerinde artışlar yaşanacağı öngörülmektedir. Ayrıca 65 yaş üzerinde olan mali müşavirlerin güncel konuları takip etmesi açısından da önem arz etmektedir.

Yapılacak olan eğitimlere katılımın zorunlu olması gibi şartlar getirerek öğrenilecek bilgilerin kıymeti vurgulanmalıdır. Kadınların anne, eş gibi birçok kimliğe sahip olmaları nedeniyle yüklendiği sorumlulukların fazlalığı okuryazarlık düzeyleri ile ters orantılı gözükmemektedir. Ancak bu durumu kadınların lehine çevirmek adına pozitif ayrıcalıklar tanınacak biçimde çeşitli programlarla destek sağlanabilir. Muhasebe meslek mensuplarının zorluklarla icra ettikleri mesleklerinin geleceğe taşınmasında yol gösterici olduklarının farkındalığıyla hareket etmeleri gerekmektedir. Bu farkındalıkla birlikte hem bireysel hem de toplumsal açıdan refahın artmasına katkı sağlayacaklardır.

8. KAYNAKÇA

- Akdoğan, N., Tenker, N.,** 1991. Finansal tablolar analizi ve mali analiz teknikleri. Gazi Kitabevi, Ankara, 2s.
- Akdoğan, N., Tenker, N.,** 1991. Finansal tablolar analizi ve mali analiz teknikleri. Gazi Kitabevi, Ankara, 10s.
- Arabacı, H., Çavdar, F.,** 2018. Temel finansal tablolar analizinin etkin bir vergi denetimi açısından önemi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4): 176.
- Araz, T.,** 2012. Financial Literacy And Credit Card Arrears. *Yüksek Lisans Tezi*. Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul, 57-58s.
- Barmakı , N., Şener, A.,** 2017. Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri. *Journal of Current Research on Social Sciences*.7(3) : 68-88.
- Bayraktaroğlu, A., Bilge, S.,** 2018. Finansal eğitimin finansal okur-yazarlık üzerindeki etkisi: Muğla ilinde kadınlara yönelik bir araştırma. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(42): 111-112.
- Beal, D. J., Delpachitra, S. B.,** 2003. Financial literacy among Australian University students. *Economic Papers*, 22(1):9-10.
- Civan, M., Cenger, H.,** 2010. Finansal yönetim dersini almış öğrencilerin finans eğitimi beklentilerini ölçmeye yönelik yapılan bir çalışma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46:97-98.
- Coşkun, S.,** 2016. Üniversite öğrencilerinin finansal davranış ve tutumlarının belirlenmesi: Finansal okuryazarlık algıları üzerine bir araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(7): 2257-2258.
- Dağdelen, T.,** 2017. Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir uygulama. *Yüksek Lisans Tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, 5-6s.
- Dağdelen, T.,** 2017. Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir uygulama. *Yüksek Lisans Tezi*. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın , .24-27s.
- Dağdelen, T.,** 2017. Finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi ve Aydın ilindeki serbest muhasebeci mali müşavirler üzerine bir uygulama. *Yüksek Lisans Tezi*, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın , 127-128s.
- Er, B., Taylan, A.E.,** 2017. Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 14:298-300.
- Ergün, K.,** 2018. Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlığı: Balıkesir üniversitesi örneği. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir, 140-141s.
- Gönen, S., Kutay, N.,** 2013. Finansal tablo kullanıcılarının karar almalarında TMS 10 raporlama döneminden (bilanço tarihinden) sonraki olayların önemi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 5(3): 40.

- Karaca, S. S., Baysa, E.,** 2016. Finansal okuryazarlık ve banka müşteri segmentasyonları üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 71:122-123.
- Karacan, S., Günce, N.,** 2018. Meslek yüksekokullarında mali tablo okuryazarlığın öğrenci perspektifinden değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(11):.705.
- Kazbek, A.,** 2015. Finansal tablolar okuryazarlığı, Karahan Kitabevi, Adana, 139-140s.
- Kazbek, A.,** 2015. Finansal tablolar okuryazarlığı, Karahan Kitabevi, Adana, 205-206s.
- Kılıç, Y., Ata, H.A., Seyrek, İ.H.,** 2015. Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 66:129-144.
- Kocabıyık, T., Teker, T.,** 2018. Finansal okuryazarlık: Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2):143.
- Lusardi, A.,** 2008. Financial Literacy: An Essential Tool For Informed Consumer Choice?., *NBER Working Paper Series*, 14084: 8
- Öngen, H. B., Öngen, E.,** 2018. Finansal okuryazarlık eğitiminin , üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerine etkisi: Adnan Menderes Üniversitesi Aydın İktisat Fakültesi örneği. *Akademik Barış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 66:236.
- Özel, S.,** 2000. Yeminli Mali Müşavirlik Mesleğinde Etik, *Yaklaşım Dergisi*, 8(91): .21.
- Öztürk, E., Demir, Y.,** 2015. Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 68:129-131.
- Özyürek, H.,** 2012. Muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken nitelikler. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4:141-143.
- Özyürek, H.,** 2012. Muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken nitelikler. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4:144-145.
- Sarioğlu, L., Çiftçi, Y.,** 2007. Nakit akış tablosu ile ilgili Türkiye’deki düzenlemeler ve uluslararası uygulamalarla karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi* . 10 : 184-185.
- T.C. Resmi Gazete,** Serbest muhasebeci mali müşavirlik ve yeminli mali müşavirlik kanunu. (20194 mükerrer), 13.6.1989. 5-28.
- Tetik, N.,** 2019 . Türkiye’nin finansal okuryazarlık düzeyi: Literatür taraması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 14(6):3521.
- Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB),** 2004. Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı. Türmob Yayınları, Ankara, 51s.
- Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB),** 2004. Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı. Türmob Yayınları, Ankara, 57-58s.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)„ 2004. Muhasebenin Temel Kavramları ve Tekdüzen Hesap Planı. Türmob Yayınları, Ankara, 63s.

URL-1, 2021. <https://bkm.com.tr/raporlar-ve-yayinlar/donemsel-bilgiler/>. Kredi Kartı Kullanım Oranları. 10 Ocak 2021.

URL2,2021.https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/BOB%C4%B0_FRS/BOB%C4%B0%20FRS%20Mod%C3%BCI%201%20Kavramsal%20%C3%87er%C3%A7eve%20ve%20Finansal%20Tablolar-.pdf. Büyük ve orta boy işletmeler için finansal raporlama standardı. 22.09.2021.

